53394

EGYETEMI KÖNYVTÁR SZEGED

VI. évfolyam 6. sz. V. b. b. Wien, 1924 február 10

AZ EMBER

GÖNDÖR FERENC POLITIKAI HETILAPJA

Peidl Gyula nyilatkozik londoni utjáról „Az Ember" számára

„Mindent őszintén feltárok . . ."

Peidl Gyula, a magyarországi szociáldemokrata párt vezére, aki legutóbb a nemzetgyülésen *Horthy* Miklós kormányzót arra szólitotta fel, hogy isten nevében hagyja el helyét, amelyre nem méltó, *Garami* Ernő és *Vámbéry* Rusztem társaságában Londonba utazott, hogy az angol munkáspárt vezérférfiaival, akik egyuttal a kormány tagjai is, tárgyalásokat folytasson. Peidl londoni utjának nagy jelentőséget tulajdonitanak Budapesten éppen ugy, mint külföldön. Attól tartunk, hogy a londoni uthoz *nagyobb várakozásokat füznek, mint amennyi indokolt volna.* Nem szeretnénk, ha a külföldön élő magyarság körében tulzottan vérmes reményekkel kisérnék Peidl és Garami utját, mert a csalódás annál fájdalmasabb lenne. Éppen azért, hogy véget vessünk a a Peidlék utazása körül fölburjánzott különféle mendemondáknak, magához a néhány napot Bécsben időzött Peidl Gyulához fordultunk követlenül Londonba való elutazása előtt és fölkértük őt, hogy „Az Ember" számára nyilatkozzék londoni utjáról.

Kérésünkre Peidl Gyula a következő nagyérdekü nyilatkozatot mondta tollba „Az Ember" munkatársának:

— A hazai viszonyokról nem kivánok nyilatkozni, azokról *emigrációban élő elvtársaim* amugy is eléggé informálva vannak. Részben a sajtó másrészt a levelezés, amelyet otthonlévő szeretteikkel folytatnak, bizonyára megfelelően ismertté teszik ezeket a viszonyokat akkor is, ha a *még mindig üzemben levő cenzura* ezt a levélbeli érintkezést bizonyára többször megzavarja.

— Külföldi utamhoz a legkalandosabb és a leglehetetlenebb kombinációkat füzik. Olyan hirt is olvastam, mintha a magyar miniszterelnök megbizásából utaznék, vagy legalább is megbeszéltem volna vele utam célját és tárgyát. Talán nem kell különösképen hangsulyoznom, hogy *ezekből a hirekből egy szó sem igaz.* Másrészt utazásomat olyan kombinációkkal kisérik és ebből folyóan ahhoz *olyan reményeket füznek,* amelyek nem lehetnek igazak és amelyek *nem valósulhatnak meg.* Utazásom *nem irányul a külföldi kölcsön ellen, az azzal szemben fennálló aggályaimat nem külföldön, hanem otthon fogom kifejezésre juttatni.*

Másrészt természetes, hogy a hazai viszonyokat illetően nem fogok elhallgatni semmit, mindent őszintén föltárok,

mert az a fölfogásom, hogy csak

teljes őszinteséggel

szolgálhatom azt a legfontosabb célt, hogy konszolidált viszonyokat teremtsünk és

begyógyitsuk azokat a fájó sebeket, amelyeket a magyar reakció évek óta a mukásság testén ejtett.

Kérnem kell mindenkit, hogy *ehhez az akcióhoz tulzott reményeket ne füzzön,* azzal a kijelentéssel mégis, hogy

én, valamint a magyar szociáldemokrata párt nem szününk meg olyan irányban közremüködni, hogy ezeket a fájó sebeket, — Magyarország ujjáépitése érdekében is — minél előbb teljesen begyógyitsuk.

— Szivesen küzdünk mi ilyen irányban továbbra is, mert tudatában vagyunk annak, hogy

a hazájuktól kényszerüségből távol élők tulnyomó része ártatlan, csupán politikai elvhüségük áldozata

és igy a velük való együttérzésünk megkönnyiti, acélozza és kitartóvá teszi küzdelmünket.

Ezeket mondotta Peidl Gyula „Az Ember" utján annak a sok ezer magyar bujdosónak a számára, akik a fehér terrornak immár négy és fél esztendeje dühöngő rendszere folytán idegenben kénytelenek élni. Örömmel jegyeztük fel Peidl Gyula szavait, ameiyeket nyilván örömmel fognak olvasni különböző országok bujdosó magyarjai, mert ha óva int is tulzott és indokolatlan reménykedésektől, de egyuttal *megnyugtat arra nézve, hogy minden meg fog történni, ami csak megtörténhetik abban az irányban, hogy Magyarországon a normális viszonyok álljanak végre helyre.* Peidl Gyula meggyőződéses és bátor férfiu, akinek el lehet hinni a sokat jelentő nyilatkozatát, amely ugy hangzik, hogy:

mindent őszintén feltárok.

Amiként nem lehetett Peidlről egy pillanatig sem komolyan feltételezni, hogy a kurzus miniszterelnökének, Bethlen István urnak a megbizásából utazzék Londonba, ugy az sem volt hihető róla, hogy a magyar munkásság elnyomóinak uralmát siet megszilárditani, hogy szépitgetni fogja az otthoni szomoru állapotokat, hogy jogrendet fog hazudni a kurzus szép szeméért, hogy *nem* fog mindent őszintén feltárni. Nem, ezt egy pillanatig sem hihette senki és mégis jól esik Peidl Gyula szájából közvetlenül hallani ezeket a megnyugtató szavakat és külön, meleg, jóleső érzést váltott ki belőlünk az a *szolidáris, bátoritó hang,* amely Peidl érdekes és jelentős nyilatkozatából az emigráció felé kicsendül.

Amnesztia – Macdonaldnak

A magyar kormány győzelmesen hirdeti a szélrózsa minden irányában, hogy Horthy Miklós Magyarország kormányzója ismét amnesztiát adott és ezuttal az ugynevezett „kommunistáknak". Nem akarunk most külön kitérni arra, hogy Horthy kormányzó, aki *bünrészes a magyarországi tömeggyilkosságokban* és akinek Anglia egyik jelenlegi minisztere nem adott kezet, semmiképpen sem illetékes a kegyelemadás jogának gyakorlására, merthiszen ő maga szorul elsősorban kegyelemre. Tekintettel azonban a fájdalom még ma is fennálló *reális helyzetre,* hogy Horthy és Bethlen a magyarországi kormányhatalom birtokosai, ennélfogva ugy kell számolni és leszámolni az ő cselekedeteikkel, mint reális tényekkel. Akármilyen erkölcstelen és mélyen lesujtó dolog is, sajnos, Horthy ma is abban a helyzetben van, hogy *adhat és megtagadhat* kegyelmet. Ebből az egyelőre még érvényben lévő szomoru tényből következik az az álláspontunk, hogy *a nem exponált és jórészt ismeretlen nevü emigránsoknak elismerjük azt a jogát, hogy még ettől a kormánytól is kérjék és elfogadják az amnesztiát,* amely jogot ad otthonukba való visszatérésre. Mi, akik a magunk részére *sohasem fogadnánk el Horthy Miklós amnesztiáját, nem vagyunk hajlandók intranzigensek lenni a mások börére és számlájára* és nagyon meg tudjuk érteni, hogy a négy és fél esztendős emigrációs éhezésekben és küzködésekben elfáradt bujdosók hazafelé igyekeznek.

Amikor ezt az álláspontunkat ismételten nyomatékosan leszögezzük, természetesen misem tarthat bennünket vissza attól, hogy leleplezzük a tényt: Horthy és Bethlen urak *legujabb „amnesztiája" ép ugy svindli és komédia, mint minden eddigi.* Hasztalan fogják telekürtölni ismét a világot az emigráció likvidálásának hazug meséjével, nem történt más, mint hogy néhány öt-esztendő óta fegyházban senyvedő ártatlan foglyot állitólag kibocsájtanak, nyilván olyanokat, akiknek a büntetésük már amugyis lejár, valamint beszüntetik az eljárást a pécsi hazaárulási vád már biróilag amugy is fölmentett vádlottjai ellen és még számszerint 22, azaz huszonkét ugynevezett emigráns ellen, akik éppenséggel nem kommunisták és akik — az eddigi információk és föltevések szerint — az ismeretes Lövy-akció alkalmával *Masirevich* bécsi követ utján kértek hazatérési engedélyt. Ha valóban ennek a huszonkét emigránsnak a hazatéréséről van szó — ami még nem is bizonyos — akkor meg kell állapitanunk, hogy nem eshetett nagy megerőltetésébe Horthynak az amnesztia-adás, mert hiszen ez a huszonkét ember nemcsak, hogy *minden büncselekménytől távol álló ártatlan emigráns, hanem azonkivül soha életükben kommunisták sem voltak* és hazatérésük a magyar államra nézve semmiféle veszedelmet nem rejt magában. Hazatér tehát — ha ugyan Horthy Miklós amnesztiájára *haza mer térni* — huszonkét, jórészt ismeretlen nevü emigráns, akiknek otthonukba való visszatérését mi nemcsak, hogy *nem kifogásoljuk, hanem őszintén és tiszta szivből kivánunk nekik sok szerencsét,* de ezzel szemben *változatlanul emigrációban marad továbbra is sok ezer magyar bujdosó,* eleven tiltakozásként a fehér terror ma is dühöngő rémuralma ellen.

Ha ezután az amnesztia-paródia után Horthyt és Bethlent ujabb nagylelküség szállná meg és szabadon engednék *a magyar börtönök és internáló táborok többi szerencsétlen áldozatát* is és hazatérési engedélyt adnának még néhány száz küzködő és nyomorgó emigránsnak, annak mi *önzetlenül és őszintén* csak örülni tudnánk. Sajnos, erre nem sok remény van, mert hiszen Horthyéknak ez a hirtelen nagylelküsége voltaképpen nem a bebörtönzötteknek és az emigránsoknak szól, hanem szól *Macdonald angol miniszterelnöknek* abban a pillanatban, amikor *Garami* Ernő és *Peidl* Gyula Londonban tanácskozásokét folytatnak vele. Macdonald miniszterelnököt éz az angol kormányt óhajtja *félrevezetni* a magyar kormány az ő miniatür amnesztiájával és *mihelyt folyósitották a külföldi kölcsönt,* nyomban vége szakad Horthyék kegyelmező kedvének, *ismét nem lesz amnesztia* bebörtönzötteknek és emigráltaknak, hanem csak fehér rablógyilkosoknak, viszont ujra lesznek csongrádi bombamerényletek és Ulain-féle fegyveres puccskisérletek. *Mindaddig igy lesz ez, amig Magyarország kormányzói székében Horthy Miklós fog ülni.* A legujabb „amnesztia"-svindli tehát senkit meg ne tévesszen és a legkevésbé tévessze meg azt, akinek Horthy voltaképpen az amnesztiát adta: Macdonald angol miniszterelnököt.

A hivatalos bejelentő

Az ugynevezett amnesztiát a magyar kormány hivatalosan igy tette közhirré:

A „Magyar Távirati Iroda" jelenti: Az indemnitási vita során szociáldemokrata részről állandóan sürgették azt, hogy az államfő a felelős kormány utján a kommunista büncselekmények miatt elitélt egyéneknek adjon általános amnesztiát. Az igazságügyminiszter a nemzetgyülés ülésén kifejtette azt az álláspontját, hogy a már kihirdetett és tulnyomó részben végre is hajtott más kegyelmi elhatározásokon kivül ujabb általános amnesztiák megadását igazságügyi és társadalmi védelmi szempontból a maga részéről sem tartja teljesithetőknek. Ellenben már akkor közölte azt az álláspontját a nemzetgyülésel, hogy esetenként behatóan foglalkozik egyének kegyelemre ajánlásának kérdésével, akikre nézve egyénenként megállapitható az, hogy annak idején inkább belesodródtak a kommunista büncselekmények árjába és azóta magaviseletükkel és egyéniségükkel valószinüvé teszik azt, hogy kegyelem esetén a társadalom hasznos polgárai tudnak lenni.

Az igazságügyminiszter ezen az alapon legujabban egyénenkénti fölterjesztéseket intézett az államfőhöz, amelyekben 38 kommunista számára kér kegyelmet. Ezek közül 15 tulnyomó részben 5 évet meghaladó fegyházbüntetésre van itélve, akik most kegyelmet nyertek és fogságukból szabadulnak. Továbbá ugyanez alkalommal az államfő a bünvádi eljárás megszüntetését rendelte el más 22 kommunista ügyében is, akik részben a bünvádi eljárás elől külföldre menekültek. Ugyancsak az igazságügyminiszter előterjesztésére legutóbb megengedte Magyarország kormányzója a bünvádi eljárás megszüntetését 33 olyan egyén ellen is, akik a szerb megszállás idején a baranyai megszállott területen állam- és társadalomellenes büncselekményeket követtek el.

Mit mond a „Népszava"?

Ehhez a hivatalos jelentéshez a „Népszava" a következő megyjegzéseket füzi:

1. mikor történtek ezek a megkegyelmezések? 2. hány bolsevizmus cimén elitélt ül még börtönben? 3. miért nem bocsátotta már szabadon a kormány a politikai okokból elitéltek valamennyiját? 4. milyen célt szol-

Ára Ausztriában 4000 K, Csehszlovákiában 2 szokol, Romániában 10 lei, Jugoszláviában 5 dinár, Amerikában 15 cent, Franciaországban 1.50 frank. ✶ Megjelenik minden vasárnap!

gál ez az összefoglaló kimutatás? Végül pedig: a szociáldemokrata párt és a parlamenti frakció ezután is és még élesebben fog küzdeni a teljes politikai amnesztiáért, az internálótábor föloszlatásáért, az emigráció, egyszóval az ellenforradalom teljes likvidálásáért.

És szól az igazságügyminiszter...

Nagy Emil igazságügyminiszter a következő elmés nyilatkozatot tette az amnesztia-rendeletről:

— Már a nemzetgyülésen is kifejtettem, hogy ma nem látom már helyét a tömeges amnesztiának. Talán helye lehetett volna annakidején, de most már megnézzük egyénenként, hogy kiknek adunk amnesztiát. Az a szempont vezetett, hogy azoknak adjunk esetenként kegyelmet, akik reményt nyujtanak eddigi magaviseletükkel arra, hogy megbizható ember válhatik belőlük és nem lesznek a társadalomnak kárára. A kommunista bűncselekmények miatt elitéltek között van olyan is, akit nyolc évi fegyházzal sujtott az itélet. A legtöbbjüket rablás, zsarolás, személyes szabadság elleni büntett cimén itélték el.

— A pertörlés azokra vonatkozik, akik a bünvádi eljárás elől ugy vonták ki magukat, hogy külföldre menekültek. Ezeknél azt néztem miként viselkedtek a külföldön. Akik nem csináltak semmit, távoltartották magukat a politikától, különösen a nemzet elleni cselekményektől, azokra nézve javasoltam a bűnvádi eljárás megszüntetését. Azokat azonban, akik tovább folytatták gyalázkodásaikat a nemzet ellen, nem ajánlottam kegyelemre, ezek ellen továbbra is folyik az eljárás, Ők is hazatérhetnek bármikor, de természetesen a biróság elé kell állniok és feleiniök kell cselekményeikért.

— Ismertebb nevü, jelentősebb egyén nincs azok között sem, akikre a pertörlés szól. Kisebb szerepet vitt, jelentéktelenebb emberek valamennyien. Egyébként is a vezetőket egészen külön kezeljük.

Györki Imre leleplezi az ál-amnesztiát

Györki Imre dr. szociálista képviselő az amnesztiáról a következőket mondotta:

— Ugy látom, hogy Garami Ernő és Peidl Gyula londoni utjával kapcsolatban látott napvilágot az a hivatalos közlés, amely semmi ujat nem tartalmaz, csupán a régebbi amnesztiákat sorolja elő. Ami azt illeti, hogy az amnesztiára felterjesztettek közül igen sok öt évnél tovább tartó büntetésre volt itélve, egész különös, hogy ezt mint valami nagy engedményt állitják oda, hiszen köztudomásu, hogy már közel ötödfél esztendeje itélték el azokat a kommunistákat, akik az amnesztia révén alig pár hónap büntetéstől szabadulnak. De a kommüniké szerint öt éven aluli büntetéssel sujtottak is amnesztiában részesülnek, holott tudomásom szerint ezek már régebben általános amnesztiát kaptak. Ami pedig a kommünikében jelzett pécsi eseteket illeti, köztudomásu hogy a pécsi törvényszék azoknak az ügyében megszüntette az etjárást s igy igazán nincs szükségük amnesztiára. Nagyon szeretnők tudni, kik kaptak ujabban amnesztiát, de ilyen névsort máig nem láttunk.

Wilson

A mi katonáink „vilson"-t mondottak. Nézték a kackiás tiszt urakat és összenéztek: vilson. Nézték a rongyos fehérnemüjüket és ökölbe szorult a kezük: vilson. Ettéka hideg, büdös és kevés menázsit és ezzel a szóval füszerezték, hogy: vilson. Olvasták a szomoru levelet hazulról és nem volt más vigaszuk, csak a: vilson.

A magyar népnek sok pörölni valója van Wilsonnal, de minek pörölni egy halottal. A vérontásnak véget vetett, a békét meghozta, de egy nagy illuziónkat összetépte, örökre. Jobb volna, ha még ma is verekednénk? Nem is tudnánk, nem is akarnánk, halottak is volnánk már, egy szálig. Előbb kellett volna hallgatni Wilsonra, amikor még nem volt késő.

A magyar nép ugy szerette ezt az embert, mint kivüle senki idegent. Vagy igen. Rudolfot s régebben Garibaldit. Öreg népfölkelőket sirni láttam, amikor Wilsont emlegették. A forradalom után egy egész hosszu éjszakát töltöttem sötétben egy dunántuli állomáson. Jöttek a vonatok, ontották a katonákat a felbomlott déli frontról. Azon az éjjelen százszor, de talán kétszázszor is hallottam Wilson nevét. Volt a katonák közt aradi, trencséni, veszprémi, győri, kaposi, fogarasi. Akkor már Károlyi neve ott tündökölt minden magyar név fölött. De ezek a katonák mégis Wilsontól vártak mindent. Én nem hallottam magyar katonát, aki „József apánk"-at emlegette volna. De „Wilson apánk"-at hallottam. Azt is mondták róla: apostol, apostoli ember. Egy ember magas cérnahangon fohászkodott a sötét váróteremben, hogy ő még sohasem látta Wilson arcképét. Egy mély hang, egy asztalosé, aztán visszakérdezte, hogy Mátyás király képét látta-e már? Azt se látta a boldogtalan. Nahát olyan a vilson is, szakasztott olyan, mint Mátyás király, mondta az asztalos, amin aztán nevetett. De egy istenes ember rájuk szólt a nevetőkre, hogy Wilsonon ne nevessenek, mert ő „Krisztus portása". Erre elhallgattak.

Érezte-e Wilson a sok szeretetet, ami áradt felé a világ minden tájáról? A sajtófőnöke, Baker, aki kiadta a Wilson-okmányokat, azt mondja: igen; a perzsák, örmények, albánok, koreaiak szép emlékirásaikkal és szózataikkal igen meghatották. Talán volt egy könnye értünk is. Talán, amikor a francia katonai párt, 1919 február 26-án kierőszakolta azt az intézkedést, aminek vége a Vix-jegyzék lett és minden egyéb.

Nem Wilson az oka, hogy ugy jöttek a dolgok, ahogy jöttek. A konferencián egy démoni ellenségünk volt: Clemenceau: Wilson főellenfele, aki végül is legyürte őt. Lloyd George hol ide, hol oda állt, végül gáncsot vetett az elnöknek, aki ugy érezte, elárulták. Clemenceau volt az egyetlen, aki ismerte a mappát. Clemenceau volt az egyetlen, aki a részletekben is tudta, mit akar. Clemenceau volt a legtüzesebb és a legszivósabb, a legruganyosabb és a legmakacsabb. Ugy játszott az öregségén, mint egy hangszeren. Két golyót kapott a hátába, az árokba fordult vele az automobil és tulélte Wilsont!

De Wilson gondolata: a pacifizmus, melyet ott Párisban elbuktattak, tuléli Clemenceaut és még egy pár urat és még sok nemzedéket. Azt nem lehet elpusztitani. Wilson gyönge volt, de az ő helyében egy arkangyal is gyönge lett volna, ha olyan egyedül lett volna, mint Wilson. Éppen amikor a régi diplomácia örlőmalmába került Wilson, akkor hagyta cserben a saját népe is. Hát kire támaszkodhatott volna? Csakis egyre: a nemzetközi munkásságra. De betegen, előitéletektől sem mentesen, ezt a nagy lépést, amely mindent megmenthetett volna, nem merte megtenni. Nem is lett volna polgári politikus, ha merte volna. Hanem azért a munkásság átveszi a maga nagy tanitómesterének és Wilsonnak örökségét és nála jó kézben van a pacifizmus. Ha Lloyd George helyett 1920-ban már Macdonald van Párisban, Wilsonnak nem kellett volna tört szárnyakkal, dolgaveszetten hazamenni.

PHILATELIA
BÉLYEGGYÜJTÉSI FOLYOIRAT
Az egyetlen magyar filateliai szaklap
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Wien, VII., Kaiserstrasse 79, I. 8.
Szakcikkek, bélyeghirek, ismeretterjesztő közlemények és hirdetések képezik minden szám tartalmát — Mutatványszám: 3 ck., 7 dinár, 14 lei, 5000 osztrák korona. Előfizetési ár egy 70 dinár, évre: 30 ck., 140 lei, 50.000 osztrák korona — Minden :: előfizető szép bélyegajándékot kap ::

Ego te absolvo

Tréfás gyilkosok csiklandozták
— — —
Háta mögött egy püspök állott
Szentelt vizzel füstölővel.

Az igazság forradalmi! — irja Barbusse a „Világosság" cimü regényében. Ugyanannak a regénynek a hőse sulyos harctéri sebbel hadikórházban fekszik és lázálmában megjelenik előtte Jézus Krisztus:

„... Ugy jött az ösvényen, mint egy közönséges ember. Feje körül nincs fénykorona. Nem árulja el más, csak a sápadtsága és szerénysége. Szakálla és haja olyan, amilyennek leirták, borszinü. Nézi azt az óriási foltot, melyet a kereszténység alkot a földön; zavaros fekete folt, amelynek csak a szélei vörös szinüek és emberi alaknak, az ő mezitelen lába előtt. Közepén: himnuszok, égő áldozatok hosszu sora a kámzsáknak és a fejszékkel, alabárdokkal és szuronyokkal végre hajtott üldözéseknek és hosszu felhőkben és elnyuló hadseregekben két nem igen egészen egyforma keresztnek összetűközése.

Láttam, amint a fényből és az egyszerüségből alkotott ember lehajtja a fejét és érzem különös szavát:

— Nem érdemeltem meg azt a rosszat, amit velem tettek.

Mint egy kirabolt feltaláló látja a nevének kegvetlen dicsőségét. Ime, a kapzsi és szenvedélyes kalmárok már régen elüldözték őt a templomból és a papokat tették a helyére. Keresztre van feszitve minden feszületen..."

Keresztre van feszitve minden feszületen és nem, ezerszer is nem, nem érdemelte meg azt a rosszat, amit vele tettek. A háboru és az ellenforradalom gyilkosai. A papok megáldották a gyilkoló fegyvereket. Hát lehet-e valakit alaposabban kifosztani, ahogy Jézus szolgái Jézust kirabolták? Igen, a kirabolt feltalálóból még gunyt is üzhetnek, nevének kegyetlen dicsőségét még ki is csufolhatják. Ez történt Kecskeméten... És most elnézést kérek az olvasótól, hogy folyton Kecskeméttel zavarok. Már öt éves história valóban. De én nem tudok azóta aludni, amióta vagy három héttel azelőtt a nemzetgyülésen jegyzőkönyvek alapján ujból emlitést tettek a kecskeméti Szent-Bertalan éjszakáról. Aki unná, istenem, lapozzon tovább. Nem haragszom senkire, nem üvöltök és nem hiszem, hogy valami gyakorlati célja volna irásomnak. A pápa elé nem kerül az ujság, tehát még azzal sem vádolhatnak, hogy denunciálni akarok. Legfeljebb annyit sikerül elérnem, hogy embertársaimat meggyőzzem, miszerint a durva lelkü kocsisoknak az az utszéli káromkodása — amellyel a lovaikat az ütlegek könnyebb elviselésére biztatják tudniillik, hogy születtek volna püspöknek, — még az ostorcsapásoknál is fájóbb a lóra. Ó, mennyivel szebb az igavonó ló lélke, mint például Révész kecskeméti prelátus lelke, akiről elmondották, hogy több kegyesrendi pappal ő is jelen volt a Bagolyvárban, ahol elhatároztatott a kecskeméti fogház politikai foglyainak minden tárgyalás és minden formalitás mellőzésével való kivégzése.

Jelen voltak, tehát befolytak ebbe az ugynevezett „népitéletbe", amelyhez a népnek annál inkább nem volt semmi köze, mert nem is tudott róla. Főtisztelendő Révész prelátus ur és a főtisztelendő kegyesrendi papok megszavazták ártatlan emberek felkoncolását. Ha még gyorsan megölték volna a szerencsétleneket!

— Kicsinyként fogsz meghalni, — mondták a hóhérok, és elevenen megnyuzták áldozataikat...

Én most nem akarok lázitani, a megnyuzott emberek leszedett bőrét már nem lehet visszailleszteni és szóval a gyilkosokat nem is bánthatom meg, akik ezidőszerint is köztiszteletnek örvendenek és akiknek hazafias felbuzdulását Rakovszky Iván belügyminiszter meg tudja érteni...

Óh, élvezzék a gyilkosok az arany szabadságot, nem háborgatom őket.

Ami felkavart és olyan mély sóhajt tépett ki a szivemből, hogy attól féltem, hogy most menten végem van, ez az egy mondat:

ünneplő ruhájukba öltöztették és meggyóntatták őket és ugy vitték Orgovány erdejébe..

Meggyóntatták őket! A papok éjszaka fekete golyóval halálra szavaznak, reggel felöltik a fehér karinget és szentelt vizzel, füstölővel állnak a tréfás gyilkosok mögött. Emlékszem egyszer én is feküdtem a kórházi ágyon. A lázam negyven felé kalandozott. A szomszédom egy suszterlegény haldokolt. A szelid apácák virágot tettek az asztalra, a virágok közébe beállitották a feszületet és jött a kórház papja. A haldokló fölé hajolt. Suttogtak. Megcsókoltatta a haldoklóval a keresztet, hallottam, amint a pap elhadarja:

— Ego te absolvo...

A pap sietve el. Az ápoló apáca megfogja a suszter pulzusát, szegénynek vége van. Hozzák a spanyol falat és bekeritik a halottas ágyat. Még egy óráig vagyunk igy szomszédok, közöttünk a spanyol fal ... de azért folyton látom a susztert.

Meggyóntatták őket! Egészséges életerős férfi valamennyi. Bünük nincs és ha van, a gyóntató lelki atya feloldotta őket. A papok, akik a halált osztották, szent arccal csókra nyujtották a feszületet:

— Ego te absolvo...

Mintha suszteremet a gyilkos bacillus gyóntatta volna meg.

Főtisztelendő uraim, vagy gyilkoljunk, vagy gyóntassunk! Krisztust igy megcsufolni a legnagyobb pogányság!

A feloldozottak izenként meghaltak az orgoványi erdőben. Hozták a kormányzó amnesztiával diszitett spanyolfalát. Már ötödik esztendeje áll Orgovány körül a spanyolfal. Három héttel ezelőtt egy kis rést vágtak rajta. De jött a kormány, jött a belügyminiszter és a frázisokkal ujból betömte a rést. És most jön Kecskemét hires városa és föliratot intéz a nemzetgyüléshez, amelyben kimondotta!

hogy az ellenforradalmi gondolatnak a kérdéses időpontban elkerülhetetlen szükségességével közösséget vállal és követeli a nemzetgyüléstől, hogy Kecskemét város megsértett önérzetének kellő formában elégtételt adjon.

Én a magam részéről Kecskemét törvényhatóságának minden elégtételt megadok. Kiállok bandázs nélkül, nehéz lovassági kardokkal, szurás megengedve, a törvényhatóság minden tagjával. Ahol ilyen stilusu müvészek vannak, hogy Orgoványt röviden az ellenforradalmi gondolat elkerülhetetlen szükségességének mondják, ott én nekem nem kell az élet. *Ady* Endre mondja:

Ujjunk hegyéből vér serken ki
Amikor tapogatunk
Te álmos, szegény Magyarország
Vajjon vagy-e és mink vagyunk?

Jaj, én azt hiszem, hogy lassan elvérzünk az ujjunk hegyével...

H. J.

Égszakadás

Lacika aranyfürtös kis fiu. Hat éves. Emigráns gyerek. Fantáziás szeme, pirospufók arca és zöld szvettere van. A Heimklubban hozzám kerül. Miután sorstársakhoz illően üdvözöltük egymást, felszólit, meséljem el ismételten az Égszakadást.

— Elmondom, Lacika, de a végén el kell énekelned nekem az ördögnótát.

Némi gondolkodás után vállalja.

Kezdődik a mese.

... Hát — egyszer volt, hol nem volt, még a Lajta partján is tul, — volt egyszer egy tyukocska.

Laci: — Egy kis tyukocska.

— Volt aztán egy rossz kis fiu, aki kedvét lelte a állatok kinzásában.

Laci: — Hogy hitták?

— Mukinak. De nagyon rossz fiu volt. Megdobta a tyukocskát kaviccsal, Megijedt a tyukocska, szaladni kezdett és hangosan csipegte:

— Égszakadás, földindulás...

Laci (visszhanggal): Égszakadás, földindulás!

... Akkor találkozott a tyukocska futtában a bárannyal. A bárány bégetve kérdezte:

— Hova szaladsz hékás?

Klabál tyukocska:

Égszakadás, földindulás,
a fejemen egy koppanás!
Szaladj te is pajtás,
szaladj te is pajtás!

A bárányka megijedt, ő is szaladni kezdett, most már ketten szaladtak.

Laci (ujján számol): A tyukocska — egy, a bárányka — kettő.

... Hát ahogy szaladnak, szaladnak, találkoznak utközben a farkassal,

Laci: Nem félt a bárányka a farkastól?

— Nem, mert ez szelid farkas volt. Kérdi a farkas a bárányt: Hova szaladtok, hékás? Mondja a bárány:

— Égszakadás, földindulás...

Laci: Affejemen egy koppanás...
Szaladj te is pajtás!...

— Hát szaladtak már hárman.

Laci (ujján számol): Tyukocska, bárány, szelid farkas.

... Hát ahogy szaladnak, találkoznak az elefánttal...

Laci: Égszakadás, földindulás
affejemen egy koppanás... Most négyen szaladnak. Igaz-e?

— Igaz. De akkor végre találkoztak a rossz fiu apjával, aki megkérdezte, mért szaladnak? És a tyukocska beárulta a végin Mukit, aki kaviccsal dobálózott; a Muki apja pedig fogott egy suhogót...

Laci (nagy diadallal); Piff, paff, puff!

* * *

Vége a mesének.

Következik az ördögnóta. Énekli Lacika elfogult, de azért negédes hanglejtéssel.

Lent lakom a pokol fenekén,
falra festettek, hát megjelenek én.
Van két szarvam, mint ökörnek,
félnek tőlem nagyon,
mert én mindenkinek titkát
kikotyogom.
Bum, bum, bum?
Féljetek,
Gyorsan végzek véletek.
Mert az ördög nagyhatalmas ur,
aki mindent elárul.

* * *

Vége a nótának. Laci gyermeklelkének emléktavából sikerült kihalásznom, hogy az ördögnótát Szolnok vidékén tanulta.

DÉVÉNY JENŐ

"Az Ember" telefonszáma: 82-3-13

CAFÉ MADRID II. Praterstr. 76 Esténként OLÁH JENŐ cigányprimás és zenekara hangversenyez Minden csütörtökön reggel 3 óráig nyitva

Egy öreg ujságiró halálára

A Ring-kávéházban keserübb volt a fekete, mint valaha és én törődötten szédelegtem a Naschmarkt rohanó népáradatában, amikor egy utcai ujságárus standján vastag gyászkeret között olvastam a hirt: Pogány Mihály a ravatalon. A „Temesvári Hirlap“ első oldala jelentette a komor gyászeseményt és én mély megindultsággal vásároltam meg a bécsi ujságárustól a „Temesvári Hirlap“-nak ezt a számát, amely, ime, itt fekszik előttem és zokogó sorokban panaszolja el, hogy a lap felelős szerkesztője és kiadótulajdonosa elhunyt. Pogány Mihály váratlan halálának hire lesujt és mélyen elszomorit engem, aki a magyar ujságirásnak már majdnem fél évtizeddel ezelőtt idegenbe szakadt, hazátlanul bolyongó vándora vagyok. Megpróbálom, hogy számot adjak magamnak arról, hogy miért is érint engem olyan mélyen ez a haláleset, amikor meghittebb baráti viszonyban soha nem voltam Pogány Mihály kartársammal. Nem is igen tudom, hogy beszéltem-e hosszasabban vele valaha az életben, az arcára nem is emlékszem és azt feltétlenül tudom, hogy sohasem voltunk egy világnézet hitvallói, lévén elhunyt kollégám a tisztes és józan polgári konzervativizmus meggyőződéses hirdetője. És mégis kezembe kényszeriti a tollat ez a halálhir és mégis mélyen átérzett nekrológot kell irnom Pogány Mihályról...

Egy öreg ujságiró dőlt ki a sorból, akinek sorsát hosszu éveken át magam is osztottam, mint a magyar vidék rengetegjének egyik igénytelen tollforgatója. Vidéki ujságiró koromban ismertem meg Pogány Mihály kartársamat valamelyik országos hirlapiró gyülésen, amikor a vidéki sajtó munkásai esztendőnként egyszer összegyültek Budapesten és én már nem is tudom, hogy a nagyváradi vagy a kaposvári hirlapirodalom képviseletében jelentem-e meg a vidéki hirlapirók összejövetelén, amikor először — és tán utoljára — kezet fogtam Pogány Mihály ujságiró társammal. A nevét nagyon jól ismertem és állandóan olvastam a Temesvári Hirlapban, amely eljött az én robotoló helyemre, akár kaposvári, akár nagyváradi ujság szerkesztőségében éltem a magyar vidéki hirlapiró vadregényes és küzdelmekkel teljes életét. Anélkül, hogy személyileg különösebben közel férköztünk volna egymáshoz, valami egészen meleg, bajtársias viszony alakult ki közöttünk, én messziről is mindig nagyon tiszteltem, szerettem és sokra becsültem Pogány Mihály kartársamat, a magyar vidéki ujságirás egyik legértékesebb és legtekintélyesebb reprezentánsát. Ritkán merült fel kérdés, amelyben egyet értettem vele, de el kellett ismernem, hogy az ellenkező világnézet és politikai irányzat szolgálatában is, mindig becsületes meggyőződéssel és tiszta fegyverekkel verekedett. Derék, értékes, becsülésre méltó ellenfél volt. Emlékszem, hogy Kaposváron szegény boldogult Salgó Sándor kollégával gyakorta beszéltünk Pogány Mihályról, akinek becsületes nevét a nagyváradi redakciókban is mindig bajtársi melegséggel ejtették ki, mindenféle világnézetek sajtóbeli képviselői: Marton Manó, Fehér Dezső, Hegedüs Nándor, Nagy Andor, Juhász Gyula, Emőd Tamás, Duttka Ákos, Antal Sándor és a többiek, akik valamikor izgalmas szerkesztőségi órák után a váradi Emke, Royal, vagy a Szinházi Bodega asztalainál találkoztunk és hallgattuk Gyulának, a vak cigánynak gyönyörü muzsikáját.

Régi idők, régi nevei bukkannak fel emlékezetemben, fölviharzik bennem egész vidéki hirlapiró multam, amikor Pogány Mihály kartársamtól veszek utolsó bucsut. Ime, milyen mélyen beleiródott ennek a csöndes, szerény és alig látott magyar ujságirónak a neve az életembe, tudat alatt milyen nagyon számon tartottam azt, hogy ő egy temesvári redakció iróasztala mellett görnyed hosszu esztendők óta, hogy most, amikor letette kezéből tiszta pennáját, egyszerre fölzaklatja bennem egész elmult és már-már elfelejtett fiatal, vidéki hirlapiró életemet. Egyszerre emlékezni kezdek mindenkire, akikre már olyan régen nem is gondoltam és az egész földult, magyar élet tragikuma sir föl abban, ahogy mi, egykori magyar vidéki ujságirók, egy bandából valók, szétcibálódtunk, elsodródtunk egymás mellől különböző országok, különböző zugaiba. Nézzétek meg az egykori magyar vidéki sajtó müvelőinek jelenlegi tartózkodási helyét, állapitsátok meg, hogy hány uj országhatár választja ma el a valamikor egy hazában robotolókat és akkor mindennél beszédesebb gyászdalát kapjátok a magyar sorstragédiának.

Mindez szegény Pogány Mihály kartársam korai sirjánál zokog föl bennem. Őt magát régen nem láttam. Az utolsó esztendőkben két esetben gondoltam rá nagyon melegen, nagyon meghatottan és nagyon sok szeretettel. Az egyik alkalom az volt, amikor Erdély és vele Temesvár jogerősen Romániához kapcsoltatott és nekem kezembe került az a „Temesvári Hirlap“, amelyikben Pogány Mihály a szive vérével irott, elfelejthetetlen sorokban bucsuzik el a régi Magyarországban maradt olvasóitól és bucsuját ezekkel a rikató sorokkal végezte: „Ne felejtsék el a „Temesvári Hirlap“-ot.“ Ugy irta ezt a rimánkodó, sirdogáló mondatot, hogy igazán nem lehet soha elfelejteni. A másik már kissé szubjektiv okot akkor adta nekem Pogány Mihály a rávaló hálás megemlékezésre, amikor „Vallomások Könyve“ cimü emlékiratom megjelent és erről a szerény könyvről ő a „Temesvári Hirlap“ hasábjain annyi mégértő melegséggel és gyöngéd szeretettel irt és olyan szépen, olyan meghatóan, annyi nemes irásmüvészettel emlékezett meg az én emigrációs kesergőmről, mint rajta kivül senki. Ő megértette a hazátlanul bolyongó bujdosó szive dobogását. Sokszor megvigasztalt, nehéz órákban Pogány Mihálynak ez a jóságos, bátoritó szava. És most örökre elnémult ez a hang és a „Temesvári Hirlap“ élén gyászkeretben áll Pogány Mihály neve és ott, a temesvári redakcióban örökre elárvult egy iróasztal, amely felé kipróbált hüségü, meleg szivü, tiszta kezü magyar ujságiró hajolt hosszu esztendőkön kererztül. Meghalt egy öreg ujságiró és fázósan huzza vándor gunyáját idegenben megfáradt testére egy öreg ujságiró.

Göndör Ferenc

Emlékezések Neutráliából

I.

— Maga még ugy-e sosem volt az irodámban? — szólt pipája mellől kissé váratlanul Alfréd dr. — Nem volna kedve meglátogatni... most mindjárt például... Egyébként van egy elég érdekes aktám most. Károlyi Mihály grófról. Részben azért is. Talán kölcsönösen használhatunk egymásnak valamit. — És már el is indultunk a Café des Banques-ból a zürichi német konzulátus Limmatparti irodái felé.

Kissé izgatott lettem. Nem tudom hamarjában mi érdekelt jobban, a Károlyi Mihályról szóló rejtélyes akta-e vagy Alfréd dr. nem mindennapi irodája. Nekem egyként romantikus volt akkor mindkettő: Alfréd doktor meg Károlyi is.

Károlyi Mihály kétségtelenül a legkedveltebb középeurópai államférfi volt a nemzetközi és nevezetesen az entente-államokbeli zsurnaliszták és diplomaták világában. Illetőleg egyetlen kedvelt emberük volt. A neve hátterében Kossuthot emlegettek az angolok, az olaszok Türr Istvánt, kiről Palermó legszebb utcáját nevezték volt el, a svájciak és franciák Klapkát, a magyar szabadsághősből lett genfi képviselőt: vagyis azt a néhány magyart, kit a régmult magyar liberalizmus és republikanizmus jelképéül szoktak volt tekinteni. Szereplését némileg párhuzamba állitották a vezércikkezők Liebknecht-tel, az egyetlen komoly háboruellenes német politikussal — de kimondottan Károlyi előnyére. Liebknecht szociálista volta értékéből sokat levont e nagyszáju hazafiak előtt, kik a maguk államuk békeszociálistáit szivesen állitották volna fal mellé és fellélegzettek Jaurés halálakor. Károlyi nimbuszát evvel szemben arisztokrata volta és nacionalista multja emelték. Kalandos amerikai utja, barátsága Poincaréval, franciaországi elfogatása és szabadonbocsáttatása, önkéntes jelentkezése a keleti frontra, megannyi hálás téma volt a nyugati hirlapirodalom számára. Első háboruellenes fellépése a magyar parlamentben hihetetlen népszerüséget szerzett nevének. Szebenyei, a „Morning Post“ magyar munkatársa, haladéktalanul megtette a grófot a jövendő magyar forradalom elinditójának, amely forradalmat 1915-ben, három évvel október előtt, megjósolt. Cikkei bejárták a világsajtot öt nyelven is, és a háboruba belefáradni kezdő entente-olvasók lihegve várták a magyar forradalmat, mely a vég kezdete lesz, s melyet Károlyi Mihály nevü arisztokrata, ugyis mint Kossuth utóda tartozik szállitani féléven belül a felfegyverzett jogászok, kanászok és huszárok segélyével. Szebenyei pontosan meg is irta, hogy a magyar republikánusok és radikálisok miként működnek a forradalom érdekében, mely hetek multán fog kitörni.

Hogy az entente mennyire igy tudta ezt, annak egy példáját idézem Az olasz hadüzenet előtti májusi napokon volt. Polgárvér folyt Milánó utcáin, vörös, illetve nemzetiszin lobogók lengtek minden házakon és az egész városban alig volt ablak töretlen. Jómagam, mint lelkiismeretes tudósító, résztvettem mindenben, éltettem az Internacionálét s a békét a Casa del Popolóban, vagy a háborut és a „szent demokráciát“ a Societa Dante Alighierivel — kalendárium szerint. Aznap a Mussolini fascistáival vonultam ki, kiket akkor még helyesebben „fasci interventisti“-nek neveztek és még a Garibaldi veres inge volt divat közöttük a mai fekete helyett. Rengeteg sokan voltunk és az irdatlan zöld-fehér-piros lobogó mellett valami őrültek egy hosszu rudon Ferencz József szeiet hordozták szalmából kitömve és rettentő kenderkóc pakombarttal. Később nyilt tüzön égették el a Dom előtt. A szokottnál is bolondabb nap volt. Mar jó reggel korán két emberhalállal indult, politikai nézeteltérést kifejező bicskázás folyományaképp. Maga a hajlo nap is valami izgató veresbe játszott és valóságos vértengerben hunyt le a Scala fölött, mikor egy belénknyargalt osztag lovasitott carabin eri hirtelen hattal visszájára forditotta az egész őrjöngő néptengeri és valósággal beszoritott a Galleriák felé. Ez a hirtelen megfordulás okozta, hogy váratlanul az első sorba kerültem az utolsóból, hová illő óvatosságból odalogtam volt a könnyebb megszaladás szempontjaiból. Most akaratlanul én lettem a seregvezető és hátrálásról szó sem lehetett: mögöttem zárt sorban tolongtak, mint esztrengára hajtott birkák, a hazafiak.

Előttem arasznyira egy sor carabinieri zárta el a Galleriák szükölő oszloptorkolatát. Az egyiknek feltüzött szuronya alig tenyérnyire volt a mellemtől. Hátratorpantam orditva s láttam a barna rendőr arcán is az ijedtséget, hisz parancsa volt, hogy szét kell terelni minket, de senkit sem szabad bántani. Pillanatra félrekapta a szuronyt. E percben valami emberfeletti erő lökött a tömegből előre: teljes erővel nekiestem a carabinierinek, ki nem birta a terhet, fuldokolva széttárta a kezét és végigesett a földön. Még láttam, a mint az utánam nyomott interventista csizmájával a koponyájára lép, hogy a csont ropogott, mint a dió. De már a nagy téren voltam az áradatban és feltünt a Garibaldi-szobor; hunyó napfényben, valami vérrel leöntött óriás. Már nem voltam az első: másokat elém nyomtak a zavarban és mar néztem a menekvés utját, mikor valaki a tömegben felismert és legnagyobb rémületemre orditani kezdett: „Ecco un spia! Un austriaco!“ Már öklök emelkedtek és fogak csikorogtak felém, mikor végső szorultságomban egy ismerős arcra leltem én is és torkomszakadtából kezdtem orditani:

„Nem vagyok osztrák! Magyar „quarantottista“ (negyvennyolcas) vagyok! Eljen a független Magyarország! Eljen Garibaldi! Ne bántsanak!“

Hasonló értelemben a szomszédom — egy hotelbeli ismerősöm is üvölteni kezdett; mindössze talán egy elcsuszott nyaklevest ha kaptam és a következő pillanatban kifogyott lábam alól a föld.

Mint egy fiókmacskát adogattak a fejek fölött egymásnak és mire magamhoz tértem, ott kuporogtam a szörnyü szobor tyukszeme mellett, hogy szávaljam el, mint kiküldött, a magyar forradalmi pártok üdvözletét.

Csak a jó isten tudja, hogy mit mondtam nekik. Mindenesetre Garibaldit aposztrofáltam és Kossuthot, mondtam valamit a Habsburgi igáról, rövid voltam nagyon és azzal végeztem, hogy Evviva l'Italia Redenta — Hogy ők Kossuthot éltették, az nagyon rendben volt, hanem miközben lemászóban voltam kinjaim talapzatáról, *legnagyobb meglepetésemre orkánszerüleg üvöltötték körülöttem azt is, hogy „Viva il conte Caroli!“* ... A magyar köznép talán még nevét sem tudta akkor, mikor az olasz utcák ezt az anakronisztikus orditást viszhangozták! Ezek az őrültek elolvasták a Szebenyei-féle cikkeket a Corriereban meg egyebütt és most *éltették Károlyit*, mint a szabad Magyarország és Habsburgellenes forradalom vezérét. Károlyi alighanem hevesen tiltakozott volna ez inszinuáció ellen.

Jól emlékszem arra a furcsa fázásra, mely ez idegen, az én iniciativámtól teljesen független orditáskor a gerincemen végigigfutott és mint hithü teozófus azt éreztem egy percig: ennek az előttem ismeretlen embernek, ennek a furcsa grófnak *missziója* van.

Mikor aztán tényleg tartott később Pesten néhány háboruellenes szónoklatot: szava visszhangot vert az egész külföldön. A „Sera“ például lendületes tudósitást közölt a megfelelő parlamenti ülésről és szépen megirta, hogy Caroli, ez a „krisztusszakállu apostol“ micsoda rendithetetlen szónok, kinek Kossuthi hangjában jövendő forradalmak dübörögnek!...

Egy másik esetem Károlyival, illetve nevének nimbuszával. 1917-ben volt Ehrenswaerd gróffal, a svéd követtel való megismerkedésemkor.

Ez a svéd arisztokrata ebben az időben kivételes érdeklődés központjában állott. Arról volt szó akkoriban, hogy a semleges államok közös démarchera fogjanak össze egy megegyezéses béke kikényszeritésére és ezt az akciót *Ehrenswaerd* gróf vezette Párisban. Ebben a dologban érkezett Párisból Bernbe, ahol a mindennyelvü hirlaptudósitók falkástul rohanták meg a legfényesebb eredménytelenséggel. Senkit sem fogadott. A mieinknek valami speciális érdekük is volt, hogy tudják mit főz és Freiherr v. Hennet, a későbbi osztrák külügyminiszter is boszszusan emlitette nekem, hogy milyen szükséges volna a monarchia békepolitikája szempontjából közelebbi kontaktusba lépni a svéddel, ami ugy látszik lehetetlen dolog. Felirtam a névjegyemre *„a magyar Károlyi-párt orgánumának kiküldötte“* s irtam hozzá egy nagyon diplomatikus levelkét. Még aznap kaptam a gróf igenlő válaszát és másnap szembenültem vele a követség empirstilü selyembutoros szalónjában és buzgon hallgattam érdekes fejtegetéseit a helyzetről.

A nevezetes ember azt bizonyitotta elég hosszasan, hogy az Egyesült Államok intervencioja után a centrális hatalmaknak egyáltalán semmi lehetőségük sincs a háboru megnyerésére. Ellenben módjukban áll még esetleg évekig elhuzni a döntést: *gutaütésre játszani*, ami azonban győztesnek és legyőzöttnek s nem kevésbé a semlegeseknek katasztrófát jelentene. Ezt el lehetne kerülni, egy módon, egy különbéke utján. Egyetlen embere van a világnak, aki ezt megteheti: a magyar gróf *Károlyi Mihály*! Avval érvelt, hogy egy forradalmi magyar külön-akció nemcsak az egész világ békéjének tenne szolgálatot, hanem *magának Magyarországnak is*. Ma ezek mind régtudott s régmult dolgok, de akkor hazaárulás számba ment az ilyesmiről való diskurzus. Hogy a svéd gróf tervei és a semlegesek intervenciója min bukott meg; más lapra tartozik. Engem az a tény érdekelt, hogy Ehrenswaerd külön hangsulyozta többizben, hogy a hadakozó felek egyikével sem lép érintkezésbe, mert szent meggyőződése, hogy a helyzet kulcsa egyetlenegy ember kezében van: a Károlyiban s ha ő mitsem tesz: más nem is tehet semmitsem.

Ily előzmények után elképzelhető, micsoda közizgalom és általános diplomáciai mozgositás kerekedett, mikor Károlyi Mihály a pacifisták kongresszusa alkalmával végül személyesen Svájcba érkezett.

Benedek Károly

„Az Ember“ előfizetési árai:

Egész évre:	Fél évre:	Negyed évre:
220.000 o. k.	110.000 o. k.	55.000 o. k.
110 cs. k.	55 cs. k.	28 cs. k.
550 lei	275 lei	140 lei
275 dinár	140 dinár	70 dinár
8 dollár	4 dollár	2 dollár
64 fr. frank	32 fr. frank	16 fr. frank

GRAND-HOTEL
BRISTOL
BADEN
BEI WIEN, JOSEFSPLATZ
TELEFON 142
Kávéház, vendéglö, bár
A legmodernebb, elökelö ház, központi fütéssel, minden szobában meleg és hideg viz. Bank, postahivatal táviróval és interurban telefonnal a házban
Elsörangu penzió, fütött szobával naponta 120.000 kor.
Mindennap
5 órai tea tánccal
A vendégeknek két tánctanár áll rendelkezésükre, a modern táncok begyakorlására
TULAJDONOS
LANTOS
RESTAURANT LANTOS IN WIEN
IV., PANIGLGASSE 17

Renaissance Bar (Dukesz Bar) I., Singerstraße 9
Egyetlen magyar mulató
Legjobb cigány-zenekar
Minden hétfőn és csütörtökön
Kedélyes Renaissance-estély

Régner és Rutkai

— Levél a szerkesztőhöz —

Kedves Ferim,

ritkán veszem igénybe vendégszerető lapodat, de most az egyszer kell, hogy zavarjalak. Nostra res agitur, magyar ügyről van szó és ezért nem akarok a *Rutkai-Régner üggyel* a rendelkezésemre álló bécsi lapokban foglalkozni. Annál is inkább fordulok hozzád, mert „Az Ember“ legutolsó számában hozzád méltó meleg emberi sorokat szenteltél Régner Károlynak, aki szerény, munkás-visszavonultságából ártatlanul egy ügy középpontjába sodródott, néhány elvetemedett kerítő és *Rutkai* Gyurka barátunk jóvoltából.

Régner és a „Stunde“-ügyét az összes bécsi lapok, azok is, a melyekkel a „Stunde“ hadilábon áll, a legteljesebb objektivitással kezelték. A pesti lapok közül csak a „Pester Lloyd“ és a „Pesti Napló“ közöltek néhány sort; az utóbbi, egy elejétől végig *szemtelenül hazug, galádul rágalmazó koholmányt,* mint bécsi tudósítójának táviratát, tálalt fel olvasóinak. A „Pesti Napló“ bécsi tudósítója *Rutkai György* és alkalmam volt alaposan meggyőződni arról, hogy azt a becstelen tákolmányt csakugyan Rutkai Gyurka barátunk telefonálta mult hétfőn este Budapestre. (A gyáva fickó *Lahm* Károlyra akarja tólni, egy régi tisztességes ujságiróra, akinek természetesen sejtelme sem volt ennek a hirnek leadásáról).

Miután Régner, ahogy megirtad, „idegen ember létére itt Bécsben a két öklét a nadrágzsebébe sülyesztve“ nem sózhat oda egyet Gyurka öcsénknek, általad is ismert igazságszeretem nem engedi meg, hogy Rutkainak ezt a legujabb gazságát megtorlatlanul hagyjam. Kár ugyan poloskák ellen harcolni, de hébe-hóba a poloskairtás is szükséges és hasznos.

Hogy Gyurka öcsénk poloska, azt te tudod legjobban. Ha emlékszel reá, már két-három évvel ezelőtt akartál vállalkozni a kiirtására. Én *visszatartottalak.* Akkor az emigrációt rágalmazta meg ismételten „Az Est“-ben. Én ezekkel érveltem előtted: „Hagyd szegényt. A kommün alatt itt Bécsben — igaz, hogy jó kék pénzért, nagyszerü marxistának mutatkozott és az osztrák polgári lapokban is elhelyezett jó vörös cikkeket. Most vezekelnie kell. Hagyd szegényt!“

De még egy okom volt Gyurkát kimélni. Több mint tiz éven át dolgoztam egy szerkesztőségben boldogult apjával, akit szerettem és tiszteltem. Ő iránta érzett pietásom tartott mostanáig vissza attól, hogy ne vegyem tühegyre ezt a kis heteroptera állatocskát, hogy ne rugjam ki *Békessy előszobájából, ahol hónapokon át mindennapi vendég volt.* Most azonban ujságirói kötelességemnek tartom a nyilvánosság előtt leleplezni a moral insanity eme tábornokát. Gyurka ugyanarról a Régnerről telefonál galád hazugságokat, akivel hosszu időn át a legjobb barátságban volt és aki ismételten panaszkodott nekem, hogy esténként nem tudja Gyurkát lerázni.

Gyurka *ugyanannak a Békessynek* lapjáról telefonál nemtelen rágalmakat, *akinél nyilt kontója volt és a kinél több milliókat keresett egy nap, mint a menynyit ma volt budapesti kollegáink egy hónapban együttesen és összesen fizetésül kapnak.* Félszáz milliós provizió ütötte Gyurka markát Békessy részéről és *Miklósék tudtán kivül,* amikor „Az Est“ fiókkiadóhivatalát a „Stunde“ részére közvetitette.

Teszi ezt ugyanaz a Rutkai Gyurka, akiről köztudomásu, *hogy heteken keresztül lógott Bosel és Castiglioni előszobájában, hogy a bécsi nagyszállodákat naponta körüljárja, hogy megtudja, milyen magyar bankár érkezett Bécsbe. Ürügy: intervju. Cél: fedezetnélküli kötés.* Itt egy cseppet sem válogatós Gyurka öcsénk, elfogad Krupptól lefelé Ofá-ig minden tippet. Kevesen vannak, akik oly *olcsón* tudnak vásárolni részvényeket, vagy akiknek oly sokfelé, Bécsben és Budapesten, fedezetlen kontói volnának. Ha akarod tudni, milyen magyar bankdirektorral vacsorált Gyurka, (hogy ki fizeti ezeket a vacsorákat, azt nem akarom elárulni), ha akarod tudni, hogy ki fogadta őt a „kötve“ hitt szeretettel, olvasd el annak a pesti közgazdasági hetilapnak tárcáját, amelynek anonym munkatársa Rutkai György. Több fedezetlen kontója van ennek a magyar ujságirodalom előkelő reprezentánsának, mint vaj a fején. Pedig ugyancsak az is van. És akinek ennyi vaj van a fején, az üljön nyugodtan az Atlantisban és továbbra is szerényen telefonáljon ebéd idején bécsi bankár ismerőseinek és stereotyp *„ugy-e nem zavarok“* kijelentéssel hivassa meg magát az illetőkhöz ebédre.

Sajnos, még egy ideig nem vonhatjuk az ilyen és hasonló magyar ujságirói parazitákat kari erkölcsi fórum elé. Még egy pár évig talán a bécsi Landesgerichtnek kell a poloskairtást magára vállalni. Remélem, hogy Gyurka alkalmat ad erre

régi barátodnak

Bródy Ernőnek

a „Stunde“ szerkesztőjének

A falusi kislány Bécsben

Történet az erkölcsös utcalányról, a baltáról és a rendőrökről

Irta: NÉMETH ANDOR

Két osztrák honleány, forróvérü, földszagu, férfibolond nőszemély története. Ugynevezett rendőri riport, azaz tragikomédia, melyben esztelen láz hánykolódik, indulatok dulnak, vér folyik. Történet az értelmetlen, sötét életről, melynek sajnos, nincsen tanulsága.

Az egyik lányt már kiverte a falu; Anna *Pichler* tollaskalapu, bécsi utcalány. A kis osztrák községben — Stalldorfban — intő példa gyanánt emlegetik sorsát leánygyermekeik előtt a parasztasszonyok.

A kis Barbara *Hochmeister,* Anna unokahuga előtt különös hangsullyal beszélgetnek nénje botlásáról. Lám, igy jár, aki legényekért bolondul! Először az egyik, aztán jön a másik és utoljára, ha már nem előbb, a világ szája, a nagy szégyen. És a buta kis talmi szüz, Barbara ijedt rettenéssel hallja a példázásokat. Koránérett, mellesedő szüzecske, a dorgáló szavakra megbizsereg benne a vér. Álmában csufságokat lát, a vére pezseg és kiveri a hőség, pedig még meg sem bérmálták. De a föld, az ég, a mező, az emberek szava, a legények odavetett, csiklandozó pillantásai: mind egyaránt forrók. Álmán Anna suhan át és füves, lihegő összeborulások. Felébred és kitágult szemmel néz maga elé: vajjon mit csinál most Anna néne a bünös, zsidó nagyvárosban Bécsben? Talán éppen most . . . És kábulatában lehunyja a szemét.

És a bünös néne, szegény, öregedő Anna Pichler, századszor rójja keservesen a kietlen körutat egy negyedórás uton belül fel- alá és ide-oda kémlel, szólongat, fázik, álmos és reggel felé, mikor elalszik, eszébe jut a harangszós, szüz falu és rossz szájizzel mosakodik és sokszor gondol a gyufalé-oldatra, szegény, bus, öreg utcaleány, az egyszer nagyszerü szerelemnek fáradt igáslova . . . Mit tud a kis buta, tizenhatéves szüzecske otthon? Anna áhitattal gondol rá, mert ugy illik, hogy a rossz leányok becsüljék a legjobban az ártatlanságot és Anna összeborzadna, ha valaki azt a hirt hozná a faluból, hogy Barbara rossz lett.

Ó mennyire elfeledte a vért, a szenvedélyt a szegény, öreg, utcalány. Mit tudja ő, hogy ami neki kinlódás és robot, az egy tizenhatéves szüzecskének a megálmodott boldogság és az első gyönyörüség. És Barbara, akinek a vér az agyába tólul, ha „rosszra“ csak gondol is, bizony nem vár soká, hanem visong és kacag és ingerkedik és boldog tárulkozással adja oda magát az első kinálkozó alkalommal egy otromba, de kemény parasztsuhancnak. Réten, padláson vagy a csürben: Barbara ujjong és nem érti a vénasszonyokat, akik hibáztatják, ami jó és természetes. Adakozóan, mint a természet, szeretkezik a suhanccal. S a forró mező nem tud az érzelgős nyavalygásokról: a kis suhanc rászabaditja két pajtását Barbarára s mig nappal különkülön kinlódnak, izzadnak, robotolnak a földeken, este fölváltva élvezik a lány ropogós szerelmét, nyers, romlatlan, fanyar és primitiv odaadással.

Keveset beszélnek közben, mégis szolidárisak. Mert megtörténik az is, hogy a három suhanc tyukot lop a faluban. A zsandárok keresik a tettest s már-már közel vannak a nyomhoz. A három suhanc tanakodik Barbarával, mihez fogjanak. S akkor ez a lány, ez a falusi heroina, minden csürés-csavarás nélkül kijelenti, hogy magára veszi a tyuklopást. Mi történhetik vele? Ő még gyereklány, talán nevet egyet a csendőrőrmester vagy megcsipkedi a mellét, annyi baj legyen. A fiuk megnyugosznak és fellélegzenek és Barbara jelentkezik az őrsvezetőnél. Jaj, te buta falusi lány, érintkezésbe léptél a közigazgatással! Eddig minden az éjcsendjében történt vagy a hallgatag, meleg mezőkön. De a csendőr most vallatóra fog, ő korántsem tréfáskedvü, hanem szigoru, jegyzőkönyvet vesz fel és megidézi szüleidet, kiderülnek szegény kis titkaid és játékaid, jaj, egyszerre milyen mocskos lett minden, hol az ártatlanságod, Barbara, az Isten szerelmére, hova lett, a nénék zugnak, gazdád kitaszit, a falu szájára vett, megtépik hajadat, egyet-kettőt ütnek is beléd, mehetsz Bécsbe a rossz nénéd után, te sem vagy más, a véred elárulta magát, mindenki cédája vagy te, Barbara.

És a tizenhétesztendős parasztlány, kis bugyrával a hátán, megindul a bünös, zsidó város felé, az utcai lányhoz Pichler Annához. Anna nincs otthon, munkába van, mondja a szobaasszony, de Barbara megtalálja az utcán és Anna szédült boldogsággal ismeri fel a kis, csinosképü fiatal parasztlányban az unokahugát. Istenem, hát még gondol rá valaki rokoni szivvel, hát megtalálta?

Ő nem viszi a kis hugát a bünbe, nem mutatja neki a szörnyü éjszakát. Vén szivében régi ájtatosságok motoszkálnak most és éjszakás, tempafényü szemei könybelábbadnak, ha a hugára néz. Jaj, inkább eldugja, eltagadja, de nem engedi közel a magafajtákhoz. Nappalát együtt tölti vele, a lány éjszaka alszik majd — igy nem tud semmit, nem lát semmit a rosszból. A város másik felében bérel neki szerény, de csinos kis hónaposszobát és oda bandukol haza, ha strázsálására rávirrad a reggel. Barbara alszik, vagy legalább is ugy tesz, mintha aludna.

Pedig dehogy tud aludni, inkább gyötrődik és kinlódik a szoba szomoru csendjében. Hát ez Bécs? kérdi magától és vérén végigborzong a falusi ölelkezések emléke. Nem érti nénjét, aki kétségbeesve, félig őrült tekintettel les rá néha, kémlel utána, kérdezgeti a szomszédasszonyokat felőle. Kit félt? Miért félt? — szeretné kérdezni. De a nénje sötéten visong, ha erre tereli a szót, istent és a sorsot szidja, térdre esik, sir és öklével veri a fejét. Néha olyan, mint egy apáca és a szoba, mint egy hideg cella. Egy vértelen, kiaszott, keserü apáca és egy szük kis szoba, amelyből csak ritkán és titokban surran ki. Ez most az ő élete.

De egyszer beállit egy rendőr — Annát keresi, Annának ismerőse, Anna a rendőrökkel különösen jóban van. A rendőr észrevette Barbarát és Barbara szeme rávillant a rendőrre — az ijedt utcalánya hiába tuszkolja már hugát kifelé a szobából. Ezek ketten meglátták egymást. És már megcsinálják, összeszürik a maguk kis levét, szegény Anna, aki az utcán van és pénzt keres, — hiszen mindenki nyuzza, a szoba is drága, a kenyér kilója hatezer s néha egy vég szövetre is kell, milyen kinos, milyen nehéz, milyen lehetetlen szinte ennyi pénzt összekeresni — Anna nem tudja megakadályozni, hogy ezek ketten össze ne szeretkezzenek. Annának mennie kell a dolga után, néha szabadnapos a rendőr, Barbara már tudja ezt, össze vannak beszélve és lesurran a kellő időben az utcára. A rendőr várja.

Ó, a rendőr ismeri csak igazán az éjszakai életet. Milyen tekintélye van a kis csapszékben, ahol ilyenkor együtt söröznek. A szabadságos rendőr civilben van, de az e-környékbeli utcalányok ismerik és alázatosan sompolyognak félre, ha a rendőr leül az asztalhoz a barátnőjével. A hatalom megtestesülése, a rendőr vezeti be Barbarát az éjjeli Bécsbe és Barbara sohasem fogja ezt neki elfelejteni.

A többi rendőrnek, akikkel hébehóba szóbaállanak, szintén tetszik Barbara. És Barbara lassankint ismeri a környék összes rendőreit, de most már nem kezd ki mással, mert a szive megszólalt és most a saját rendőrét boldogitja csak. Senki mást. De a szerelmén keresztül ragyog boldogsága és szereti az egész hatalmas rendőrtestületet. Mind daliás legények a szeretőjének a barátai, milyen tiszteletreméltó derék emberek.

És mi történik? Egy napon azt mondja a rendőr: Barbara, a héten rendőrbál lesz. Ott lesz az egész testület. Eljössz-e velem táncolni a bálba?

Ó, micsoda boldogság! Rendőrbál! De oda báliruha kellene, de neki nincsenek, csak tisztes ruhái. Talán Anna néni mégis? . . . És egy reggel, mikor Anna néni hazajön, Barbara mindent bevall neki: szerelmét, a rendőrt és hogy bálba szeretne menni . . .

Elszörnyedt-e Anna? Mi ment végbe a szivében? Mi omlott össze benne? Nem tudjuk. Összeszoritotta a száját, az arca kemény lett. És hátat forditott Barbarának. Barbarában pedig fellobbant a vér. Fejszét kapott fel a konyhaládáról és belévágta a fejszét jóságos, szivtelen, erkölcsös nénjébe.

Anna vérfagyva elterült a földön: ez az erény jutalma. Barbara pedig odakerült, ahova vágyódott: a rendőrök közé. De nem a bálba: hanem a fogházba.

Azt hiszik, megbánta tettét? Ó be tévednek. Ennek az egészséges teremtésnek nem fájt a nénje bántalma. Igaz, hogy fejét verdeste a falba és a haját tépte kinjában. De csakhamar kiderült hogy miért: dühöngött, hogy nem mehet a bálba.

Bevitték a vizsgálóbiró elé és ott nagyon modortalanul viselkedett. Eleinte céda, paraszt durvaságokat vágott a tisztes vizsgálóbiró fejéhez. A tettére vonatkozó kérdésekre nem adott valaszt. Konokul hallgatott. Öt napig faggatták hiába. Az ötödik éjjel lázasan fetrengett a rabágyon. A hatodik napon arra kérte a vizsgálóbirót, mikor levezették hozzá, hogy küldjön ki mindenkit a szobából. És megtörtént és akkor Barbara kijelentette, hogy hajlandó vallani. Egy feltétel alatt: ha még egy éjszakára összeengedik rendőrrel.

Visszavezették a cellájába. Azóta ül.

Az apró kis pocsolya, amit az esővíz ver fel az utcán, a közönséges szemnek szürke és seszinü. Pedig a górcső alatt végtelen tülekedés és harc folyik ott, melynek bizonyára hősies szereplői vannak: csak a mi nagy konturokhoz szokott szemeinknek piszok az egész és utálatos. Pedig csodálatraméltó és nagyszerü.

(* Perzsa szőnyegek

Vagy választék legfinomabb szőnyegekben. — Közvetlen behozatal Perzsiából. — Vámszabad raktár a Hauptzollamtnál

Naghi Fathalioff

Wien, I., Bäckerstraße 2

AZ EMBER szerkesztősége:
Hamburgerstrasse 20., II. em. ajtó. 7

Etablissement Weihburg-Bar
I., Weihburggasse 10—12 Igazgató MAX GLASEL

Naponta d. u. 5 órakor thé dansant, este souper, dansant Atlantic danc orchester

Oskar Virág * Oskar Steiner * Oskar Neuhaus

Magyar müvészek számüzetésben

Biró Mihály önmagáról

Bécs város plakát-erdejében a leghatásosabb és komoly müvészet reprezentáló plakátok Biró Mihály magyar festőművész ecsetje alól kerültek ki. Biró Mihály, aki a „Népszava" vörös emberével alapitotta meg hirnevét, a számüzetésben is nagyszerü lendületet mutatott és egymásután nyerte el a plakát-pályázatok első dijalt. Megkértük a kitünő müvészt, hogy irja meg „Az Ember"-nek, hogy mint él az exiliumban. Az itt következő kedves, keserü humoru irást és a kicsit hizelkedő önportrét kaptuk Biró Mihály barátunktól:

A multkorában megkért — egy könynyelmü pillanatában —, hogy beszéljek valamit magamról ujságjában, sőt, hogy önarcképemmel is terheljem olvasói nyugalmát.

Még csak irni magamról, bár nem szivesen és huzódozva, mert hogy nem kenyerem és nem sokat értek hozzá — megteszem, de mindenkit sajnálok, aki rájön, hogy hogyan is nézek ki és sajnálom magam is azért, amiket szerény, de ronda arcomra mondanak majd olvasói.

Talán a lap elején lehetne valami óvást vagy figyelmeztetést intézni gyermekáldásra reménykedő asszonyok vagy hajadonokhoz, hogy takarják le arcképemet, nehogy — ahogy mondani szokták — az ujszülött hasonlitson az utolsó benyomásra, melyet ábrázolatom keltett.

Emlékszem, hogy mikor bátyám feleségének fia született, barátnőjük arca elé kapta kezét és elkiáltotta magát, egészen önkivületes ijedtséggel: „Jeszszus, a Mihályra hasonlit". Ebben minden benne volt, ami azonban mindennek nevezhető, csak nem lelkesedésnek, hogy az uj fiu rám hasonlit. Pedig ártatlan vagyok benne és vigaszomra legyen, hogy öcsém kinőtte e bibit.

Hogy életem nagyobb fázisokban is érzékeltessem, meg kell jegyeznem, hogy már egész ifjukoromban jöttem e világra, a 19. század végén és 30.-án.

Mig nem látszottam ki a fürdőből, itéletem szerint egész csinos fiu voltam és még mai napig is sokszor büszkén nézek a tükörbe, hogy menynyire hasonlitok a firenzei meg vatikáni muzeumokban látható klasszikus, görög és római portrékhoz, amelyeket az idő tönkretett. Azok is deformálódtak. Ilyen vizsgálódás pointja gyanánt mindig leköpöm a tükröt.

Mindezekből világosan folyik, hogy családi állapotom — és itt német szót kell használnom, mert jobban fedi a tényeket — ledig.

A nők gyenge itélőképességére vall, hogy nem irhatom le, hogy nőtlen vagyok.

Gyermekeim — állitólag vannak, de a mi mesterségünkben sokszor előfordul, hogy ifjabbkori müveinkre nem igen emlékszünk, sőt néha megdöbbenve nézzük őket.

Ők is engem!

De ezeket mind még nem sejtve, egy a faluktól messze eső kőbányában nőttem föl — de ezt csak ugy szokásból mondom, mert a növést valahogy elfelejtettem és nevetnem kell, hogy mily kisded barna maradtam.

Volt a kőfejtők részére egy kantinja szüleimnek és az egy- meg kétdecisek alján maradt pálinkát mindig kiittam, ugy látszik, ennek köszönhetem, hogy nem vagyok olyan dekorativ megjelenés, ahogy ezt izlésemtől mindenki elvárhatná és hogy a pálinkát ma is meg-megiszogatom.

Mindez nem zavart abban, hogy a sziklás vidék házi- és vadállatjaival foglalkozzam; nyul és róka és madárfészkek ellenőrzése, tehenek, lovak és baromfi usztatása, mind sulyos mezőgazdasági feladatok voltak zsenge vállaimon és csak akkor voltak kényszerpihenőim, ha egyik-másik lábam, vagy karom eltörtem, vagy nyakszirt- (mert nekem az is van) merevedés vagy koponyatörés miatt a doktor nem hagyott tovább dolgozni. Én mentem volna azért.

Ugy, hogy a kisasszony, aki tanitott és apám fülcibálásai és önérzetemet sulyosan sértő pofonjai ellenére is egyéb tanulmányaimra nem sok időt fordithattam, ugy, hogy mikor Pestre kerültem a reálba, már az ötödikben sikerült, a tornatanár minden protekciója ellenére, megbuknom.

De már akkor is voltak barátaim és nem hagytak bajomban egyedül, mert a Beckmann, a Bencze és az Egelmayer is velem bukott.

Talán azért, mert együtt futballoztunk a Fa-téren, ha olyan tantárgy volt, mely ellenszenvünket kivivta, hogy ugy mondjam.

Rajztanárommal még csak ment valahogy, de rajzaim külalakja piszkos volt.

Hát kétségtelen, hogy a kolbász és szalonna hagyott valami nyomot rajtuk, de ezért, szerintem, nem kellett volna olyan ramazurikat csinálni.

Később, amikor találkoztam vele, már belátta, hogy mindenki olyan piszkosan rajzol, ahogy tud és mint ilyent beadtak rajziskolába, ahol már a komolyabb és tervszerübb munka hatott

át, ami a verekedések és gyanutlan látogató alá vizes szivacs csempészésben élénken meglátszott.

Első felfedezőm és munkaadóm bátyám volt, aki levelezőlapokat festetett velem saját tervei szerint. Gólyának kellett rajta lenni és csak jobb oldalon szabadott neki lenni. A környék előkelő lányainak adta, amikor azok tejért mentek.

Öt évi ilyen fáradhatatlan munka után a magyar kormány, mint reményteljes ifjunak, ösztöndijat adott, hogy ja, valahogy ne hagyjam abba tanulmányaimat.

Ennek következtében, mikor külföldről és — Horthynak kivánom — koplalások után hazajöttem, rövid idő után már sikerült egy-két-három plakátomért a vádlottak padjára kerülnöm. Az illetékesek letagadták, hogy ő tőlük kaptam az ösztöndijat.

De erre kitört a háboru és kimentem a harctérre, de négy év után itt is kiderült, hogy ez is csak sok hühó volt semmiért.

Olyannyira, hogy már itt is volt az októberi forradalom.

Annak nagyon örültem és igen tetszettek a civilek a vállukon gépfegyverrel és a nagyszerü szabadság, csak az Astoriában döbbentem meg, hogy Rappaportok és hasonló niemandok orditoznak megint.

Erre hazamentem és mikor egy délután ötkor lejöttem mütermemből a Köröndre, a Hetényi fődetektivvel találkoztam és ő mondta, hogy most már kommunizmus van.

Na, erre kimentem megint a frontra, volt puskám is, de nem lett nagyobb baj abból, de azért mégis hirtelen elutaztam Pestről, mert olyan hirek keringtek, hogy a jó ébredő magyarok megakarják etetni velem ujra a már nagy üggyel bajjal kiadott plakátjaimat.

Jobb kosztra vágyván, itt termettem Bécsben és azóta fogyasztom az emigráció „Altvater"-től kesernyés kenyerét.

Hie und da dolgozom is, de ezt csak akkor teszem, ha jobb dolgom nincs és jövő terveimben is főelvem: Kevés munka, nagy siker és jólét.

A saját halálomra még nem értem rá gondolni, mert még vannak odahaza néhányan, akiknek „Partecéduláját" be akarom rámázni, hogy ötven évig még el-elszemlélődhessem rajtuk. Most sietek lórumozni, hogy a fiuk keressenek valamit ma este! Herr Ober?!

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

Ráth Zsigmondot felmentette a fegyelmi biróság. Veér Imre, akit Ráth Zsigmond, a Kuria másodelnöke, másfélévi fogházra itélt köztársasági propaganda miatt, feljelentette Ráthot, mert ő is esküt tett a köztársaságra és ünnepélyes beszédben tett hitet a köztársaság mellett. A fegyelmibiróság felmentette Ráth Zsigmondot. Szegény meg volt félemlitve. Annyira meg volt félemlitve, hogy beszédben üdvözölte a magyar köztársaságot, Buza Barna nyilatkozatban reflektál a fegyelmi-biróság itéletére és elmondja, hogy Wlassich Gyula, a fegyelmi biróság elnöke önként ment a királyhoz és szólitotta lemondásra őt. A Kurián is járt, de a megfélemlités nyomát sem látta az urakon. Wlassich Gyulával Károlyi Mihály tea-estélyén találkozott és ő sem árulta el, hogy meg van félemlitve.

Szomoru párisi levél

Kedves Szerkesztő ur, egy unalmas nyári délután, éhesen, reménytelenül, sok-sok megalázottsággal és keserüséggel szivemben, ott ültem Bécsben a Heim-Club egyik sarkában és izgatottan vártam Önre. Bukott, legutolsó koronáig tönkrement, dicstelen laptulajdonos voltam, hitelezők, uzsorások, nyomdatulajdonosok és „megértő" kölcsönzők kérő, fenyegető, utolsó-terminust-emlegető, halasztást-engedélyező levelei nyomták busan a zsebemet s ezen a napon — nagyon jól emlékszem erre, az életemben véres fordulót jelentő napra! — (kókadt fejjel, tikkadt szájjal, ökölbeszoritott csontos ököllel) szerettem volna megszólalni. Ön tudja milyen érzés az, amikor az ember orditani szeretne s még halkan, suttogva sem szabad beszélnie. Ön tudja, mit jelent az, amikor az embernek volna mondanivalója és nem mondhatja el, mert nincsenek meg a lehetőségei, hogy amit okvetlen mondani kellene, eljussanak azoknak a füleibe, akikhez a szavak szólanak. A lapom már nem jelent meg, a Bécsi Magyar-t nem tartottam alkalmasnak arra, hogy ott mondjam el mindazt, amit azon a forró délután egy rossz székbe süppedve gondoltam. Önre vártam hát, hogy „Az Ember" néhány hasábját adja bérbe számomra. S amikor jött — nem tudom emlékszik-e még? — arról beszéltem: megirom, hogy soha többé tollal, irótollal, nem keresem meg a kenyeremet, uccai fényképész leszek, vagy faügynök, napszámos egy acélárugyárban, vagy pincér valahol messze: egy nagy város olcsó csapszékében. S még arról is beszéltem Önnek — én még a szavakra is pontosan emlékszem —: kialakult Bécsben egy egy uj osztály, ezt *emigráns-arisztokráciának* hivják, s milyen undoritó, lelketlen, gazságoktól és kegyetlenségektől vissza-nem-riadó csorda ez. (Én használtam az emigrációban először ezt a kifejezést: emigrá s-arisztokrácia, azóta már olvastam többször nyomtatásban is s mindig megvoltam elégedve magammal.) — S Ön, Szerkesztő ur, jóindulattal és jóakarattal ajánlott fel helyet lapjában nekem és mondanivalóimnak, végül, mégsem vettem igénybe és még sem mondtam el *utoljára* azt, amit pedig nagyon mondani akartam. Hogy miért? Magam sem tudom! Gyönge, enervált legény vagyok, biztosan még az nap kölcsön kértem pár ezer koronát, megvacsoráztam, ittam néhány deci bort és keserüen köptem az egész világra. Az bizonyos, hogy azóta megbántam ezt is, mint ahogy elmult kis életem sok néhány komoly, vagy általam komolynak vélt aktusát keservesen megbántam.

És elutaztam Bécsből, elfelejtettem sok mindent — s már kezdtek engem is nagyon elfelejteni. — Hét hónapja ennek.

* * *

Le kellene irnom azt is, mit éreztem, amikor mult év junius 26-án reggel tiz órakor a párisi *Gare de L'Est* pályaudvarának előcsarnokából az uccára léptem: Negyedik éjszaka nem aludtam és olyan erősnek, frissnek, egészségesnek éreztem magam, mint egy dijbirkozó, aki egy neki egész világot jelentő vladal előtt lép ki a porondra. Egy pillanat alatt elfelejtettem mindent, ami bécsi éveimre emlékeztetett és — megbocsájtva magamnak — biztos léptekkel indultam meg az uj Élet felé. Fiatal voltam, ujjongtam, mint egy ötödikes gimnázista, — s kétszáz frankommal zsebemben gazdagabb, mint Rotschild. Nem voltak sem irói, sem ujságirói ambicióim, nem akartam meghóditani vagy felfedezni Párist: nem kerestem rokont, barátot vagy ismerőst, nem álltam ájultan a Concorde előtt és nem döbbentem meg az Avenue Opéra széditő forgatagán. Fantasztikus tervek, kalandos ötletek sem bolygatták nyugalmamat s megállapitottam büszkén: rám ez a város *sehogysem* hatott abban a pillanatban. Egy óra mulva olyan biztosan mentem végig a Sébastopolon, mintha egész életemet ezen a környéken töltöttem volna, Dolgozni akartam, mindegy, hogy mit; produktiv, hasznos munkát akartam végezni, akár fizikai munkát is; élni akartam s nem elpusztulni a pusztulásra igen alkalmas francia fertőben, Délben — a külvárosokban — kormos arcu, kék ruhás, fáradt munkásokat láttam, siettek a hangos cooperativ éttermekbe. Fájdalmas üvöltéssel szerettem volna leborulni előttük, hogy lecsókoljam vastagbőrü bakkancsaikról a műhelyek ragadós mocskát. Dolgozni akartam, velük, közöttük és elfelejteni mindent, ami sok át-nem-dolgozott, here napomra emlékeztetett. És másnap, Le vallois-ban, ott álltam egy óriási szerszámgyár kapuja előtt. Ennek is hét hónapja.

* * *

Vannak események, amelyeket csak azért nem mondunk el, mert frisseségükkel egészen másképp hatnának, mintha évek multán beszélnénk róluk. Egészen bizonyos, ha ma elmondanám, hogy három napig mozikiláltó voltam tiz frank napidijért s szamárbőrbe bujtatva, szamárfej-álarccal, táncolni kellett a pódiumon szakadatlan s közben bőgtem, mint egy hamisitatlan vadszamár, — az emberek megütközve vagy lesajnálva néznének rám s azt mondanák (a megütközők): szégyen, hogy egy eléggé ismertnevü ujságiró odáig sülyedjen, hogy szamárbőrben ugrándozzon egy montparnassei Cinema előtt; vagy ezt motyognák (a sajnálkozók): szegény fiu, milyen rémes lehetett neki felvenni a szamárkosztümöt és kiröhögtetnie magát az ő szamárbőrén mulatni-akaró publikummal. Később — néhány év mulva — pedig az egyik messziről szemlélő fajta, talán a másik is, jóizüen mesélné tovább: egyszer egy Halmi nevü ujságiró Párisban éhezett elment mozikiláltónak . . . stb. stb. És, akik hallgatnák a történetet nagyot nevetnének rajta. Én tehát nem mondom el a hét hónap történetét, várok még néhány esztendeig.

* * *

Valamit azonban el *kell* mondani. Két hónappal ezelőtt megszállt a rossz. Fönn ültem a Montparnasse tetején — közel az istenekhez — s aláirtam egy magyar nyelven megjelenő hetilap meginditását precizirozó szerződést. Aláirtam, hogy ujból ujságból, ujságirásból akarok élni, aláirtam, hogy alkalmazottja leszek egy lapnak, amelynek tulajdonosa nem szólhat bele abba, amit lapjába irok és aláirtam, hogy ujra felveszem a harcot, amit öt hónappal azelőtt abbahagytam. Tollat vettem ujra a kezembe, irótollat és elfelejtettem magamnak tett s az Ön lapjába — könnyelmüségből — le-nem-irt esküemet, hogy nem leszek mégegyszer ujságiró. Ezer veszedelem között, ezer ellenségtől és a gonosz meg buta emberek ezerfejü hadától körülvéve inditottam meg az első párisi magyar nyelvü hetilapot, a *„Párisi Ujság"-ot*, amelynek első számát sok lelkiismeretfurdalás között bocsájtottam utnak. Legjobb, ha magam beismerem: az első szám csapnivalóan *rossz* volt. Bizonytalan hang, kapkodás, üresség, hullaszag áradt ki belőle oly intenziven, hogy magam is elszédültem tőle. A második héten már megjött a hangom és semmivel sem törődve — régi temperamentummal, régi daccal és elszántsággal — kezdtem el a harcot a gyilkosok, a magyarországi fehér terror ellen. A hatás nem maradt el! Gróf Bethlen István, Prónay Pál barátja, a Szabadonjáró Brigantik Országának legfőbb exponense épen itt volt és mi gondoskodtunk róla, hogy elolvassa azt, amit ideérkezése napján cimére adresszáltunk. De arról is gondoskodtunk, hogy az ebben az időben épen Magyarország ügyével foglalkozó Népszövetség minden résztvevője *francia és angol nyelven* vegyen tudomást arról, hogy Bethlen gróf annak az országnak a miniszterelnöke, ahol *öt év alatt ötezer embert gyilkoltak le,* ahol még ma is százával ülnek börtönben ártatlan emberek, ahol internálótábor van, ahol a legvéresebb, legszörnyübb terror dühöng.

Ezek a gazkonyi legények!...

Prónay Pál nyilatkozott, hogy Bethlen István miniszterelnöknek vele szemben még elintézetlen ügye van.

Most félre a tréfát! Mert zenghet az ének
Oly hőst, kit a kor csak néha pipál:
Ám nála nagyobbat nem szültek az évek,
Az élte legendás, neve Prónay Pál.
Nem járt a hazában, pláne eleintén
Az övét lepipáló különitmény,
Mely átlátott a zsidón, mint a szitán
És Pali bácsi volt a kapitány!

Amerre vonultak e gazkonyi ének
Géplábu sasok és micsodás egyebek:
Ott hullt a foguk bé sémita népnek
S a rongy bolsi paraszt felvén remegett.
És járta a tánc, hogy döngött a talaj,
Bomlott a jogi-rend és nőtt a zavar.
Öröm vala nézni, hogy konszolidál
A vitéz, a derék hős: Prónay Pál.

Őt vallta vezérnek és bánnak a Lajta,
Amikor odaszálit e büszke csapat,
Amikor szólt riadója: „Nosza, rajta!
Ne hagyjatok itten egy árva vasat!"
Ő mondta merészen a királynak e szót:
„Felköttetem ezt a csirkefogot!"
Ő lett legimiska egy nő mosolyátul
Habár letagadta kikelve magából.

Ő az, kit a Héjjas keblére ölelve
Fülébe susogja: Szerbusz, Palikám!
Ő egy Lehnernek a szive, a lelke,
Akihez repül az Pegazus-paripán.
Ő az, ki fütyül a t. Házra, ha kell,
És ki a zsoldját sohasem veszi fel,
Ő az, akiért ég egy Alföldi Brigád,
Ő az, kit az ÉME vezérnek imád.

Ő az, ki a Bethlent párbajra kihivta
Mondván: ez az ember nékem hazudott,
Amit nekem igért e szekelyi Pista
Nem tartá: megölöm én e hazugot!
Kihivta saját segédeit is,
Ki a papáját, menyét, vejit is
És nincs, ki a gyöpre néki kiáll...
Natürlich! hiszen ő egy Prónay Pál!

Hej, Palikám, te vitéz kapitányom,
Ne bántsd te a Bethlent, bár szegte szavát.
Hogy minden adott szóért a gyöpre kiálljon:
Szenvednie kéne tengernyi halált.
Ezernyi elintézetlen ügye van még.
Az is az övé, hogy én haza nem mék
Jöjj ki te is, hozd ide hős sereged
S intézd alaposan el itt a sibereket!

Csinom Palkó

A „Párisi Ujság" harmadik száma már nem jelent meg. Akcióba lépett az itteni magyar követség minden protektora; a kémek, agent provocateurök és denunciánsok egész napi- és havidijas csordaja és nem volt menekvés. Elvéreztünk, becsülettel haltunk meg a harc mezején. A kormány meg akarta kaparintani a lapot, — nem sikerült, mert az utolsó pillanatban a szerkesztőség — *lemondva fizetésről, végkielégitésről, kártéritésről* — megvásárolta magának. A helyzet: lapunk van, de pénzünk a lap további megjelentetéséhez *az nincs.* S mert nem Bécsben élek, hanem Párisban: nem irhatom még le a lapért folytatott elszánt küzdelem sok részletét. Nem beszélhetek a rendőrségi kihallgatásokról, a tuniszi internálással fenyegető urakról, a kitiltási végzést felolvasó ügynökről és sok egyéb félelmetes aktusról.

Ez a lap — mert francia nyelven is hirdetni akarta a Magyarországon még ma is napirenden lévő véres gazságokat — elpusztult zsenge korában s mi, akik a lapot irtuk testileg-lelkileg összetörve próbáljuk kipihenni a harc fáradalmait.

* * *

És mint két hónappal ezelőtt: ülök szomoruan, összetörten, szótlanul, halálig elkeseredetten egy kávéház sarkában és várok örre: engedje meg, hogy most mindazt, amit mondani akarok, „Az Ember"-ben közzétegyem.

Az élet össze-vissza rázott; öt éve bolyongok otthon nélkül; elfáradtam és megöregedtem; az akarásnak legutolsó szikrája is kihalt belőlem; innen is tovább megyek **Néhány** nap még és visz a vonat Párisból. **Lehet,** hogy Amerikában dobom le kopott kofferjeimet, lehet, hogy talán, valahol Sumatrába vándorlok.

Egy magyar harcos, aki ugy érzi, hogy négy éven át vitézül és önfeláldozóan harcolt, meghalt.

Feltámadunk?!

***Páris,* 1924 január hó**

Halmi József

HIREK

Egy Hymnusz és egy lelki ügy

Szegény, szegény férfiu, ki megtárult lélekkel jártál a kopasz ugaron, hallod-e ott lenn, vagy fenn, ahol vagy éppen most, hogy egy véletlen könny hogyan csordul érted, mint késő bánat késő virága, ha porladni jár sirodra — szegény;

Én nem hallottam még Ady versét olyan mélyről felmozdulni, mint Reinitz ahogy elenk idezte. Itt nem lehet kimenekülni egy birálati hideg szigetre és komolykodó arccal nézni és fölfuzni szavakat valami zöngétlen megmondasokra. Én nem tudom levetni ezt a borzasztó árnyat itt, ami feloldódott egy emlékezés iszapjába tévedt tan megtisztelés, csodalat, vagy ahogy mondják: „Amivel tartozunk Ady szellemének" — tendenciák bilincseiből. Nekem nincs, nem is lehet hozzászólni valóm Ady-mondanivalókhoz; ezek, egyenlőre, közhelyü mérlegelés esetősegeiben náiam hivatottabbak által intéződtek el, de van nekem egy álmom, egy, mondjuk ugy lirai menekülő-akarásom: hallom csörgeni a bilincseket, mások bilincseit, s hallom csattogni mások ostorát, látom hullani mások könnyeit!...

Ady igen sok szépet és nagyot mondott, s hallottam már formai tolmácsolásokat, kisé leteket nagy emberektől, de nem ereztem meg igy feldagadni a szivemet és állam vad zuhatagában az isten záporának, görnyedt háttal, én az uj korok fia, ki csak az evangéliumok muzsikáján keresztül tudom átvenni magamban a szentek hitét.

Szépen emlékeztek az urak ma este a Mesterről és rosszul szavaltak a hölgyek és az ifjak! Szegény Ady-kép igen szomoruan nezett a vak ösvényre tévedt gondolat gyermekei után (i.y latom nezni mindig a pléh feszületen a Krisztust, a misék alatti) és a sirja ma ujra keserü könnyek savojával azott talán valahol... valahol messze, ahonnan Reinitz hozta el az üzenetet. Üzenet volt a mélyből: látom a sirból fellépni a mestert, láttam péteres, rajongó szemekkel leszallni a keresztről, hallottam zengeni lépteit, mint mély hitre bontott haranghang, ha zendül láttam messze himnuszdicsét az akkordok szineiben fonva, s hallottam a sikolyt, hallottam az átkot, hallottam Ady összes hangjait legmagasabb hurokon pengeni, amint az a medvés ősz bácsi cigarettás tört hangjaval beleharapta lelkembe a világ megvaltásáról álmodó hitét egy példátlan zongoráról. Péter apostol és Pál a szent: Ó! S engedjék meg áradó szivemnek, hogy kiteljék ele, mert már nem mozdul a holt hantok felett a lelke, hol a Mester örök némaságban vár, — Ő kártyázik a szomszéd asztalnál, s csillog a szeme az ultimón, s néha az elveszett kontrák után érces hangnn idézi a magyarok istenit! — És én mégis bolond, hiszem, hogy egyedul ő tudja szivünkbe felhasitani a megacélosult várás már eltévedt reményeit, és csak ő tudja elhitetni velünk, hogy „e" percemberkék élete valóban nem tart tovább e fáradalmas, sunyos perceknél...

Én nem tudom mit csináljak, sokat nem ér vele Reinitz mester, de nézze... nézze, én szeretném megcsókolni a kezét, sőt azt a poroscipős lábát, ott a zongora alatt, amint hiába topog a pedál után...

Bécs, 1924. január 27.

Pál Ferenc

— **Macdonald köszönete a magyar szociáldemokraták üdvözléséért.** Az angol munkáspárt hatalomra jutásakor a magyarországi szociáldemokrata párt táviratilag üdvözölte az uj munkáskormány elnökét, Ramsay Macdonaldot. Erre az üdvözlésre most érkezett meg az angol „premier" válasza. Hohler, budapesti követ a következő levelet intézte a mai napon a szociáldemokrata párt titkárságához: „Őfelsége külügyminisztériumának utasitására értesitem önöket, hogy a Magyarországi Szociáldemokrata Párt mult hó 24-én küldött távirata megérkezett. Ramsay Macdonald azt kivánja, hogy köszönetét fejezzük ki önöknek ezért az üzenetért. Tisztelettel T. W. Hohler s. k."

— **Somlay Arthurt letiltották Budapest összes szinpadjairól.** Somlay Arthur szinmüvész tudvalevően konfliktusba keveredett az Unió szinházak vezetőségével és ennek folytán szerződésszegést követett el. Választott biróság itélt az ügyben, amely Somlay szerződését végleg felbontottnak jelentette ki és a kiváló müvészt eltiltotta a budapesti szinházak bármelyikében való szerepléstől.

— **Szabadlábon.** Budapestről jelentik: Forgó Ferenc és Piroska Antal, a csongrádi bombamerénylet szabadlábra helyezett tettesei megtámadták az utcán Haller Fülöp gabonakereskedőt és sógorát, Báró Pál gimnazistát, mert Haller állitólag terhelő vallomást tett a bomba ügyben.

— **Uszitanak Peidl ellen.** Amig Peidl Gyula, Garami Ernő és Vámbéry Rusztem társaságában Londonban jár, hogy ott Magyarország igazi érdekeit képviselje, addig Budapesten a kurzuslapok példátlan vehemenciával uszitanak a magyarországi szociáldemokrata párt vezére ellen. A „Szózat", „A Nép", az „Uj Nemzedék" és a „Nemzeti Ujság" nemes versenyre kelnek Peidl megrágalmazásában, fenyegetésében és terrorizálásában és börtönt, de lehetőleg akasztófát sürgetnek a külföldön járó szociáldemokra a politikus számára. A „Nemzeti Ujság" „A gyujtogatók" cimü őrjöngő vezércikkében hazaárulással vádolja Peidlt és ilyen hangon öklendezik:

„Meg kell állanunk, hogy bemutassuk a magyar közvéleménynek a képmutatásnak és a hazudozásnak eleven szobrokba öntött Herostrateselt. A gyujtogatokat, akik egy izben már lángba boritották Magyarországot, de akikkel szemben még ez a csonka ország is elég erős lesz ahhoz, hogy odataszitsa őket, ahova valók, a sárba, a mocsárba, az ingoványba, amelyből lettek s amellyé lesznek, ha egy uj alkotmányos küzdelem órája elkövetkezik."

Milyen rossz lehet azoknak a lelkiismeretük és mennyi sötét bün terhelheti a lelküket, akik igy reszketnek az igazmondástól és olyan kétségbeesett erőszakkal igyekeznek titokban tartani a kurzus Magyarországának valóban titkolni való szomoru belső életét.

— **Kideritettek egy ujabb bombamerènyletet.** Budapestről jelentik: A francia követség ellen megkisérelt bombamerénylet ügyében március 4-én lesz a főtárgyalás A vizsgálat során egy ujabb, a Markó-utcai fogház ellen megkisérelt bombamerényiet ügyében is sikerült teljes világosságot deriteni. Kideritették ugyanis, hogy Varga Ferenc, Horváth-Halas József és Nász Károly ébredők követték el a bombamerényleiet a fogház ellen azzal a célzattal, hogy azt higyjék, hogy kommunisták ki akarják szabaditani a foglyokat: Marossy Károly vámőrt, aki a Rassay és Miklós féle bombák körül szerepelt, szabadlábra helyezték.

— **A földreform.** Szabó István kisgazdavezér örök szégyenére, most tárgyalja a nemzetgyülés az ugynevezett „földreformot" Az ellenzék kimutatta erről az ugynevezett földreformról, hogy csak arra szolgál, hogy protekciós egyének elorzott vagyonokhoz juthassanak. Drózdy Győző leleplezte a Zsilinszky-familia vagyonrablását, amely szerint a „Zsilinszkyek katonaruhában megjelentek egy birtokon, azt elfoglalták és ma már csak néhány holdat müvelnek belőle, a többit bérbeadták". Rupert Rezső szintén adatszerüen bizonyitja be, hogy Szabó István birtokreformja révén, „protekciós egyének jogtalanul elorzott vagyonokhoz jutnak hozzá és ez a paragrafus alkalmat ad a legmesszebbmenő visszaélésekre" Igy folyik, folydogál a legnagyobb magyar problémának, a földreformnak parlamenti tárgyalása...

Egy **bécsi lap vicce a tengernagy körül.** Egy bécsi ujság a következő vigjátéki megoldással oldja meg a magyar ügyet: Peidl és Garami angol herceget hoznak a magyar trónra, Horthy pedig az angol tengerészetben alkalmaztatik. Tehát mindenki boldog lesz, az angol herceg, a magyar nép és talán Horthy is, aki visszamehet a tengerre, ahonnan jött. Ne csiklandozz!

— **„A magyar belügyminiszter nem gentlemann."** A nemzetgyülés keddi ülésén Rupert Rezső sürgős interpelláció keretében bélyegezte meg a kormánynak azt az eljárását, hogy a debreceni képviselőválasztást Nagy Vince megyá asztása miatt megsemmitették. Rupert beszéde során kijelentette a többi között, hogy „Rakovszky Iván belügyminisztert, aki a kormány saját rendeletét lábbal tiporja, nem tartja gentlemannak." Persze, Rupertet ezért a kijelentéséért a mentelmi bizottság elé utasitották, amely ténytől azonban Rakovszky Ivánból nem lesz gentlemann. Valaminthogy hasztalan semmisitették meg a debrebeni választást, mert Nagy Vincze még impozánsabb többséggel fog bekerülni a nemzetgyülésbe.

— **Piroska vèdője.** A csongrádi bombamerénylő, Piroska János főhadnagy, Ulain Ferencet, a kitünő puccsistát és bombamerénylőt bizta meg védelmével. Prognózis: a vádlott védője kiséretében fogja elhagyni a fogházat.

— **Az Erzsébetvárosi Klub bombamerényletének főcinkosát elfogták.** Két esztendeje, hogy az ébredők bombamerényletet követtek el az Erzsébetvárosi Klub ellen; a merényletnek kilenc emberélet esett áldozatul. A budapesti rendőrség a tetteseket idáig nem tudta kézrekeriteni. A minapában a rendőrség elfogta Radó János pénzügyőrt; azzal gyanusitották, hogy résztvett a merényletben. Radó a legutóbbi vallatása során beismerte, hogy részt vett a merényletben. Ő volt az, aki a bombát a Klub portásának, az azóta elhalt Németh Józsefnek a segitségével a fütőtestben elhelyezte. Némethet ezért a szolgálatáért az ébredők állandóan pénzelték. A rendőrség megállapitotta azt is, hogy a bombamerenylet idején Márffy József és Maróczy pénzügyőr, a IX. kerületi ébredők hirhedt terroristái is jelen voltak.

— **„Megölték bennem a magyar embert."** A tábla most tárgyalta Szabó Dezső ügyét, akit a törvényszek a tisztviselőkerdesről irt cikke miatt izgatas es nemzetgyalazas miatt két évi börtönre itélt. A tábla hat honapra szállotta le Szabó Dezső büntetését, aki sirással küzdve mondotta el védőbeszédét, amelynek befejezőrésze igy hangzik: „Könyveim csupa égő szerelmi vallomás a magyarság iránt, de most olyan gyulolet és rágalomtenger viharzik körülöttem, hogy két ev óta egy fájdalmas átalakulás operalódik ki bennem es ezt ennek az ítéletnek megtörténhetősége bevégezte. Megölték bennem a magyar embert. Nem vagyok többe magyar. Munkáim, amelyek a magyarság szeretetéből nőttek ki, otthon hevernek, nem tudom folytatni őket és minden vagyam az, ha ebből az ügyből kiszabadulok, eladom mindenemet és eltavozom. Coriolanus nem leszek, de elmegyek és na lehet, a nyelvet is elfelejtem, amelyet az emberi szenvedés és életöröm ezer hangjával tettem gazdagabbá. Nem kérek elnézest, kegyelmet, valahogy melyen megfojtva a nemzeti munka, a magyar geniusz, a teremtő erő megbecsülheseben elégtetelt kérek. A tábla is elitelte, a folyosó megeljenezte Szabó Dezsőt.

— **Szerelemért lakás.** Budapestről jelentik: A népjóléti minisztérium nemrégiben egy különös aktát tett át az ügyészséghez, amelyben inditványozta, hogy ejtsék meg a nyomozást annak a megállapitása végett, hogy mi is az igazság a felmerült panasz tárgyában? A tényállás szerint egy fiatal és szép asszonynak lakásra volt szüksége és egy bankhivatalnok apránként 700.000 koronát csalt ki tőle azzal az igérettel, hogy a kivánt lakást megszerzi neki. Az ügy sokáig elhuzódott s amikor a fiatalasszony sürgetni kezdte a dolgot, a bankivatalnok meghagyta neki, hogy menjen fel egy nyugalmazott államtitkárhoz, aki majd gyorsan el fogja intézni az ügyet. A szép asszony be is állitott az idősebb urhoz, aki, amikor végighallgatta az asszony kérését, igy szólott: — Rendelkezésére állok, megszerzem a lakást számára, — de... A magasállásu öreg ur nem fejezte be a mondatot, de olyan mozdulatot tett, amelyet nem lehetett félreérteni. A fiatalasszony panaszára megindult a nyomozás.

— **Ernszt prelàtus harcra buzditja a nőket a szociàlista terror ellen.** A szociális Misszió budai gyülésen Ernszt Sándor prelátus a nők politizálása mellett szónokolt és felhivta a nőket, hogy szálljanak sikra a szervezett szociálista terror ellen és állitsák helyre a családban a tekintély tiszteletét. Tessék tehát harcolni, hölgyeim.

— **Nagy fa-csöd Temesvárott.** Brasch Alfréd temesvári fakereskedő csődbe került A cég passzivái 2 700.000 lei tesznek ki, amivel szemben csak 1.300.000 lei aktiva áll.

(x) **Fürst Julia,** az ismert nevü gyermekzongoramüvésznő a Konzertsaal kis termében lépett fel. A teljesen zsufolt nézőtér élénk tetszéssel fogadta a tökéletes és hangulatos játékot.

(x) **Pavillon, I., Wallfischg. 11.** A kitünő izléséről ismert Brett Adolf igazgatósága alatt Bécs egy remek, elsőrangu táncpalotát nyert Ebben az elsőrangu helyiségben a legjobb táncattrakciók követik egymást. A kiszolgálás, ételek és italok elsőranguak.

(X) **Egyetlen magyar mulató,** Renaissance-Bar. (Dukesz-Bar) I., Singerstrasse 9 Legjobb magyar cigányzenekar.

(x) **Dinabad kávéház** (Marienbrückenél) a magyarok találkozóhelye. – Esténként a hires Munczy Béla cigányprimás zenekarával hangversenyez.

„AZ EMBER" PÁRIS
XI., KERÜLETÉBEN KAPHATÓ
BOULTZ MIHÁLY
FODRÁSZ-TERMÉBEN
86, RUE DE CHARONNE 86

Osztrákországi levél

Béts, 1924. február 3.

Édes Néném, kérlek ki sem jön az világ a sok gyászból. Alig temették el Lenint, már ujabb pártét kell irnunk. *Wilson* professzor, az Egyesült Államok hatalmas exelnöke szintén lecsuká szempilláit. Lenin megcsinálta az orosz békét, Wilson pedig csak meg akarta csinálni az világbékét. De kudarcot vallott. Az kései utódok száján igy fog élni:

— *Meghalt Wilson, oda az 14 pont.* Ilyen nagy urak is meghalnak, csak mi élünk szegény bujdosók, kérdezd minek? Gyertyaszentelő napját Semmeringen mulattam fönn az magas hegyek közt. Annyi hót kéd még nem látott néném, amennyi itt akad. A népek itt szántalpat kötnek az lábukra, akit skinek hivnak és ugy repülnek az havon. Avagy kis szánkókon legurulnak az domboldalon. A fehérszemélyek is nadrágban járnak, szinte tsudálatos, hogy megtudják külömböztetni, hogy ki az fiu és ki az leány. Milyen bölcs dolog az természettől, hogy Semmeringen nincsenek Ébredők, akik az maguk módján kiváncsiskodnak, hogy kinek-kinek milyen vallása vagyon. No, de szép karácsonyfákat láttam és mennyit! Tele voltak aggatva fehér prémmel gazdagon. Éjszaka messze, az előkelő fényes hotelektől egy kis padlásszobában hajtottam alvásra fejemet. A szél az fülembe dudolt, az kályhában az tüz kialudott, és még tüzoltóbált rendeznek ezek a jó semmeringiek. Aztat álmodtam, hogy Szibériában volnék számüzött és valaki teát kért. Honnan vegyek teát? Mire felébredtem. Nem szegényembernek való mulatság ez a téli sport, az nyakamat befutta a hó, alig találtam meg.

Mit szólsz ahhoz néném, hogy Peidl ur, Garami ur és Vámbéry ur felkerekedtek és elutaztak Londonországba Macdonald urhoz. Vajjon a mi sorsunk is szóba kerül? Mi fojtsuk vissza lélekzetünket, az kibic ne beszéljen. Majd megkártyázzák azt a urak és meglehet, hogy otthon tavaszodunk. Minden megtörténhet ezen a világon, ha már az angol király őfelsége ugy intézkedett, hogy legmagasabb szine előtt, tekintettel az kormányfordulatra, nem kell diszruhában megjelenni, elég frakk és a selyem harisnya.

Pest-Budában nagy szélvihar dühöngött. „Valaki felakasztotta magát, az hozta ezt a rut időt". Ugy ám, az boroszlói hóhér afölötti bánatában, hogy a felesége meghalt, felakasztotta magát. Már most aztat kivánom, hogy a szél szedje le a boroszlói házak tetejét szerves összefüggésben ama ténnyel, hogy Héjjas Iván és a többi hóhér követendi boroszlói kollégájuk szomoru példáját.

Ilyen gondolatok közepette ért a hir, hogy amnesztiát kaptunk volna. Egy kávéskanállal, hogy meg ne feküdje a gyomrunkat. Én, néném, bizony lemaradtam róla, mert nem remélhető, hogy belőlem az társadalomnak ujból hasznos tagja váland. Ugy az társadalmat, mint magamat tiszta szivből sajnálom.

Ne adj nekem kegyelmet Horthy, mert isten bizony megsértesz.

Oroszországot jobbra-balra elismerik. Az szovjet uj főt kapott Rykov személyében, aki tizenkét évet töltött börtönben. Tibetben kiütött a forradalom. A dalai láma fut, mint egy közönséges láma. Némi kis forradalom akad Honduraszban is. Csak nem akarnak nyugodni.

Seipel kancellár ő kegyelmessége Bukarestbe utazott és Budapesten kiszállva meglátogatta Bethlen ő kegyelmességét.

Bethlen: Ich freue mich. Wie geht es Ihnen, lieber Kollege?

Seipel: Danke. So, so. Viel Sorgen mit verfluchte Sanierung.

Bethlen: Was machen unsere lieben ungarische Emigranten? Wie geht es dem kleinem Hajnal?

Seipel: Na, ich meine, ihm könnte es tadellos gehen. Wien hat einen sehr schönen Fasching und in Wien gibt es wirklich viele hübsche Damen. Eine ist hübscher wie die Andere. Eine große Auswahl.

Bethlen: Aber wir haben im Budapest auch die schönsten Frauen. Darum mußte er nicht nach Wien.

Seipel: Ja, ja. Gusta und Orfeigen sind verschieden.

Igy beszélgetett a két elnök. És én megerősitem, hogy Bétsben és Pest-Budában is sok szép nők vagynak, kis amnesztiát én csak tőlük kérnék.

Hajnal Jenö

Quo vadis?

— Nyilt levél —

Szomorusággal olvastam „Az Ember", előző számaiban, egy Szigeti nevü ur „odeszsziáját" és különösen N. A. ehhez füzött reflexióit. Soha öt éves emigrációmban nem furakodtam a közvélemény arénájába, mert láttam, hogy kisebb-nagyobb baklövések vannak, de soha nem történik iniuria a világnézeti tisztaságon; most azonban benső kényszer diktálja, hogy veto-t kiáltsak, mert veszedelemben van az, ami a haladó világ quintessentiája: az etikai piedesztál.

„Az Ember" a forradalmak utáni memoirejárvány hatalmában, mivel az emigráció egyetlen fóruma, ugyanabban a számban, ahol egy Somogyi Béláról hoz nekrológot, két oldalt juttat egy epigón Knut Hamsun megfizetett és megfésült gyónásának. „Az Ember" amig fel nem fedezte és N. A. nem signálta ezt az epokális irót, becsületesen, jámborul küzködött a polgári társadalom Augias istállójának végleges megszüntetéséért: ez volt az a valeur, amely létalapja a szociálizmusnak, amely bennünket az emigrációban a sors görnyedése közben is kiegyenesitett és most egyszeriben szobrot emel egy grand guignole regény hősének, aki, ugy mond, a lélek legbensőségesebbjéből tör elő. Tudom, hogy ha e cikk megjelen, előitéletes kispolgárnak tartanak sokan, különösen azok, akiknek judiciumát az emigrációs nyomoruság annyira elhomályositotta, hogy összecserélik a keselyü dögfürkészelését a sas ivelésével. Ezekben az emberekben van még etika, de a mindennap már megkörnyékezte őket és szenzációszomjuk, önmaguk igazolása, vagy a smokk mindentmegértés erkölcsi bikaviadalok törzsvendégévé és önzetlen claquerjévé alakitotta őket.

Hamis a praemissa, a conclusió: Szigeti nem volt soha egy szocialista egyéniség, kis jelentéktelen hozzdbeviddki volt burzsoászolgálatban, igaz, emigrált, de egy pillanatig komolyan nem gondolt helyzetének konszolidációjára, nem az emigráció tanitotta meg a „link hadovára", hanem benne az egy sulyos aprioritás. Senki, tudtommal, az emigrációban nem lett schlepper, vagy kokszmaxivá, sem cédák fosztogatója, mert ez mindannyiunk jobb lelkiismeretét megborzongatta. Ha „Az Ember" etikája igaz volna, hogy egy elbukott ember gyónása, aki ezt állandósitja, nem egyéb, mint egy különös és a közönség szimpátiájára érdemes egyéniség spontán megnyilatkozása, ugy nem volna etika, nem volna bün, ez egy individuális moralitás, sok-sok moral insanity összesitése: morális nihilizmus volna. Hát ez nem igaz: épen a szociálizmus az etika fogantatása, annak egy gazdasági energetikai transformációja. Mit tett irása szerint Szigeti: kiszolgálta a kiélt polgári társadalom dekadenciájának összes bordélyházait, ennek undok himeit és penetráns örömlányait. Hogy ostorozta valamikor „Az Ember" a polgári társadalom elhomályositott öntudatu közkatonáit, akik végeredményben kollektiv tényként, fej nélkül, gazdasági kényszerből profithoz, vagy hatalomhoz segitették a burzsoáziát annál, aki emberi méltóságának öntudatos harakirije után a már vagyonhoz és hatalomhoz jutott burzsoázia érzelem- és lélekvásárán kupeckedik, teljes tudatában (önök azt mondják, hogy intelligens) cselekmények. Mi a legnagyobb etikai valeur: a szabadság. Hányféle szabadság van: fizikai és pszichikai. A tőkét ostoroztuk és szociálistákká lettünk, mert megfosztotta az emberiség nagyobb hányadát a fizikai szabadságától, de nem tudta elérni, hogy a fizikai szabadságától megfosztott lelkét is usurpálni engedje; most „Az Ember" és az egyébként finomlelkü esztéta N. A. legalizálja az emigráció most már egyetlen és igy ugyszólván hivatalos orgánumában azt a kulit, aki tudatosan felkinálja testét, lelkét, közvetve és közvetlen, a jólétben disznómódjára fetrengő, alacsony izlésü schiebersségnek. Nem lehet felmelegedni általánosságban a perditizmusért, mert ők, főleg önként, selyemharisnya, vagy bunda fejében eszkomptálták szabadságváltójukat, de különösen azért nem, aki eme szabcdságkufárok kupece vagy sápszedője. Az első érzelmi Eunoch, a második erkölcsi Eunoch.

Mily óriási taktikai hiba e cikk közlése és büszkélkedő kommentárja (a Milica Vukobrankovich emlékirata általános etika szempontjából szintén tehertétel, de ott egy tényleges érdekes pszichológia enyhitheti a polgári, tehát nem oly tisztult „8 Uhr Blatt" szenzációs cikksorozatának megokolását), amikor a tényleg anyagban és erkölcsben fogyatkozó emigrációra ráférne egy kis lelki gőzfürdő, egy alapos megtisztulás: a hánytvetett lelkek örök jó felé akarnak orientálódni és filantrópiájuk melegét csak annak akarják juttatni, aki a tőke karmaitól sebzett, nem pedig, aki ezt aljas alázatossággal, vagy okos ravaszsággal nyalogatta. Mily óriás taktikai hiba e cikk vissza nem csinálható megjelenése, amelyből itél azután a kulturvilág az a része, amely még nem sűket, a magyar emigráció arbiterjeinek értékitéletéről. Hát már ott tartunk, én istenem, hogy mindössze egy heti 8 oldalas lapunk van és ott vagány-szennyest mosunk. Hol az etikai tisztaság, a világmegváltás hegyi prédikációja, amely bennünket fütött és a kulturfiatalságot a szocializmus táborába nyügözte? Hát ime itt vagyunk, hogy Szigeti personificálja az 1924-es, az emberi ideálok harcában elbukott idealistákat: ő kifelé az emigráció cégére. „Az Ember" schleppereket, striciket állit kirakatába: lesz-e még vevő, aki bejön e boltba, ahol már minden etika ki van árusitva.

Mert az sem argumentum, hogy Szigeti talán egy weltfremd egyéniség volna, aki nem tud megküzdeni a Mindennap-Molochhal, aki kokaint tud árusitani, épen olyan hozzáértéssel foglalkozhatna nadrágtartóval is — ha ezt irta volna meg, mindenesetre nem kapta volna meg a nyilvánosságot és a Knut Hamsun epitethont.

Itt nincs felmentés „Az Ember" számára. Amit Szigeti Félix maga csinál, az ő dolga, intézze el önmagával: de hogy „Az Ember" odaadja egykoron történelmi lapjait az éjszakai, tehát nem dolgozó emberek glorifikálásához, a lichtscheu individiumok apotheosisához, ez a nyilvánosság ellen elkövetett sulyos büntény, erkölcsi zsebmetszés és a nyilvánosságnak, minden egyes jóérzésü emigránsnak legelemibb joga, hogy ez ellen tiltakozzon

Kérem Önt, ha nem is lenne velem egy véleményen, amit egyebekben valószinünek tartok, közölje a cikket, mert ugy akarom, hogy annak kell, hogy nyoma legyen, hogy ez nem az emigráció etikai karakterisztikonja, hanem csak etikai-maisták (valamikor a müvészeti maistákat üldözte „Az Ember") felelőtlen experimentuma, az emigráció acélerkölcsfalanxán.

Nem a kispolgár beszél e sorok névtelen küldőjének lelkéből, hanem az aggódás a haladó világnézet képviselőinek erkölcsi immunitásáért, nem a nagypolgár elhelyezkedettsége és ily erkölcsi fixirozottsága, hanem egy hideg szobában lakó szocialista remegő hite, aki ezért mindent áldozott.

Még talán nem késő?

Kérem Önöket, mentsék meg az emigráció egyetlen aktivumát; a tiszta erkölcsért lelkesedő szociálisták, az erkölcsi esztéták, az emberi idálódást küzködők és last not least a becsületes proletárok hitét az Eszmében és nem utolsó sorban a vezetőkben.

Az emberi nyomor közel áll a szivhez, ha az de profundis jön és nem de cloacis.

Közhely, de aktuális, mert tényleg pszichikai létünkről van szó:

Salvet Our Seals. *Egy közkatona.*

*

Az emigráció névtelen közkatonájának nyilt levelét bár egy kissé elkésetten leközöltük, amikor már talán el is felejtették Szigethy Félixet. Szigethy Félix szerencsétlen esetéből az emigráció züllöttségére következtetni még az ilyen sok idegenszavas okoskodással sem lehetséges. Szigethy nem szociálista, de embertársunk, aki véletlen kisodródott az emigrációba. Szintén névtelen közkatona, akit kiástunk a szörnyü nyomorból és Bécs éjszakájából, mert züllött életének emberi, őszinte megirásával olyan emberi dokumentummal szolgált, amely mindenkit megdöbbentett. Igenis: ez az irás megérdemelte a nyomdafestéket. S. O. S. irja a nyilt levél közkatonája. Hát mi megakartuk menteni Szigethy Félix lelkét. S visszaadni a tollat a kezébe. Ezt az emigráció erkölcsi tőkéjének veszélyeztetése nélkül tehettük. Knut Hamsun egyszer be akart törni egy üzletbe. Szigethy pedig éjszakai nők gavallériájából ivott egy meleg kávét. Hosszabb vitának elejét veendő, mi nem glorifikáltuk az éjszakai, nem dolgozó embert, hanem egy szállástalan, éhező embertársunk, ki zsebkendő hiányában egy könyv kiszakitott lapjaiba fujta az orrát, hallatlan kinszenvedéseit vonultattuk fel az olvasónak. Ez a mai társadalom igenis éktelenkedik ilyen fekéllyel. Itt az erkölcsi kioktatás kissé nem aktuális és kevéssé oldja meg a problémát. Hagyjuk a frázisokat, mikor egy ember éhen fordul fel az utcán. Igen?

Tavasz van Braziliában

Rio de Janeiro, november hó

Gyönyörü pompás minden. Tavasz van Braziliában. Csupa virág és illat. Az áloe-szag megrészegiti az embereket. A brazil primavera olyan csodákat produkál, amiket még életemben nem láttam. Óriási nagy fák, kalapnagyságu csudaszép szines virágokkal teles-tele. Most van a dinnye-szezón és mindenütt óriási, tökalaku dinnyéket látni, majd megszakad a néger egynek a cipelésébe.

Tavasz van Braziliában. Ezt az itteni magyar konzulátuson is észrevenni. Egy szép tavaszi napon ugyanis a magyar konzulátus titkárát hirtelenül menesztették állásából. Miért? Hát istenem, mert tavasz van Braziliában és ezt Rényi főkonzul is érzi és ezért bocsátotta el a titkárját, hogy a titkári állást betöltse — a szeretőjével. Hogy mindig kéznél legyen. A kisasszony már tul van ugyan a legszebb férfikoron, de annál gorombább a konzulátuson megforduló magyarokkal. A braziliai magyar konzulátuson, amely nem is elismert konzulátus — ő az ur. A legutóbb egy magyart megsértett önagysága, aki nem vágta zsebre a sértéseket, el ment panaszra a holland konzulhoz, akire tulajdonképen a magyar ügyek háboru óta tartoznak, azóta Rényiék meghuzzák magukat.

A napokban két magyar fiu érkezett az Interiorból, ahol aranymosók voltak és hoztak tizenöt kilogram aranyat fejenként. Utközben kirabolták szegény fiukat és örültek, hogy puszta életüket megmentették. Egy évig dolgoztak és egy perc alatt elvesztették egy évi munkájuk eredményét. Most kezdhetik elölről. Az ilyesmi mindennapi dolog erre mifelénk...

Néhány érdekes brazil szokás: Belterületen valaki egy ház kapuján, illetőleg a kerités kapuját jelzés (tapsolás) nélkül kinyitja, ugy a házigazdának joga van lelőni. — Számtalan eset volt már erre. — Ha valaki feltünően foglalkozik, vagy megnéz egy lányt, egy asszonyt, ugy szintén végezhetnek szó nélkül vele. Ugyanez áll, ha valaki megjegyzést tesz a brazilokra.

Egy házba, hol az asszony van otthon s férje nem, nem lehet bemenni, még ha még olyan jó ismerőse a családnak.

Ellenben ha eljön az este, hogy az asszony mit csinál, ahoz senkinek semmi köze.

Tavasz van Braziliában... *B. Z.*

Brett Adolf
Tulajdonos és igazgató
Walfischg. 11 Telefon: 71-0-29
PAVILLON
Bécs legelőkelőbb és legszebb táncpalotája ★ Naponta 5 órai tea
Este souper ★ Elsőrangu táncattrakciók

Palma
Kaucsuktalp és kaucsuksarok tartósabb a legjobb börnél!

KÖZGAZDASÁG

Csehszlovák-osztrák tárgyalások elött

A csehszlovák-osztrák kereskedelmi tárgyalás régóta huzódozó ügyében a napokban jelentős fordulat állott be. Csehszlovákia ezidőszerint az olaszokkal tárgyal a kereskedelmi szerződés megkötése ügyében. A római tárgyalások befejezésükhöz közelednek. Amint a csehszlovák-olasz szerződést tető alá hozták, azonnal megindulnak az osztrák-csehszlovák tárgyalások, amelyeket csehszlovák részről ugyancsak Dvoracsek meghatalmazott miniszter fog vezetni.

A prágai kormány a napokban elküldte két jegyzékbe összefoglalva kivánságait az osztrák kormánynak. Az egyik jegyzékben azokat az árucsoportokat sorolta fel a prágai kormány, amelyeknél a vámtételek leszállitását kivánja, a másik jegyzékben pedig azokat, amelyeknél a mai vámtétel fenntartását kéri.

A bécsi csehszovák főkonzulátus kereskedelmi attaséje, Wrabec konzul „Az Ember" tudósitójának a következőket mondotta:

— Ausztria a legnagyobb fogyasztója a csehszlovák gazdaságnak, viszont Ausztria árukat szállit Csehszlovákiába. Mennyiségileg nagyobb Csehszlovákia kivitele Ausztriába, mert Csehszlovákia szenet cukrot, fát és élelmiszereket szállit elsősorban Ausztriának, hanem ha a kicserélt áruk értékét tekintjük, ugy Ausztria és Csehszlovákia kölcsönös forgalma körülbelül egyensulyban van.

A most meginduló tárgyalásoknál Csehszlovákia tudatában van annak, hogy milyen nagy fontosságu mindkét országra nézve a kölcsönös megegyezés. A kereskedelmi szerződéssel párhuzamosan ki kell egyenliteni a vámok közti nagy különbséget. Csehszlovákia le fogja szállitani a vámkvessifikust. Viszont Ausztria általánosságban fel fogja emelni vámtételeit, mert hiszen erről már az állami bevételek fokozása szempontjából sem mondhat le.

A csehszlovák kormány kivánságai jogosak és méltányosak és nem olyanok, amelyek veszélyeztetnék az osztrák érdeket. Hogy csak egy példát mondjak: Csehszlovákia kéri a közönséges brimsa vámjának leszállitását, mert nem tartja helyesnek, hogy ez a nagy tömegek fogyasztási cikke olyan nagy adót fizessen, mint az inkább lukszusszámba menő, valódi ementáli sajt.

Az osztrák kereskedelmi minisztériumban Boller osztálytanácsos referálja a csehszlovák kereskedelmi szerződés ügyét. Boller osztálytanácsos a következőket mondotta:

— A prágai kormány jegyzékei valóban megérkeztek, de az a nagy hibájuk, hogy azok összeállitásánál a mostani osztrák vámtarifát vették alapul, holott az osztrák kormány már a felemelt tarifa alapján szándékozik a csehszlovák szerződést megkötni. A prágai kormány jegyzéke ezidőszerint az érdekképviseletek előtt fekszik véleményezés céljából. A tárgyalások remélhetőleg február második felében fognak megindulni.

A szlovák piac föllendülése. Az utóbbi időben a szlovenszkói gazdasági életben jelentős javulás észlelhető. A kereskedők és mezőgazdák kezdik tárgyi szükségleteiket beszerezni. Főleg vetőmagvakban indult meg élénk üzlet. A liszt-, vas- és füszerpiacon is javulás észlelhető. A bőrgyárak fokozott üzemmel dolgoznak. A nyersbőrpiacon is szilárd az irányzat.

Leszállitják a csehszlovák vasuti-tarifákat. Miután a szállitási adót 80%-ról 15%-ra szállitották le, a csehszlovák vasutak a tarifát március 1-től kezdve 11⅓%-kal redukálják.

A temesvár-erzsébetfalvai takarékpénztár r.-t. 1923. évi mérlege szerint 800.000 lei alaptőke mellett 50.263 lei tiszta nyereséget ért el.

A Szatmári Hitelbank r.-t. 1923. évi mérlegében 1 millió lei alaptőke mellett 130.590 lei tiszta nyereséget mutat ki. Osztalék 50 lei = 10 %.

Uj cérnaipar r.-t. Magyarországon. Pamutfonal és cérnaipar r.-t. cég alatt Budapesten (VII., Hársfa-utca 1.) 15 millió korona alaptőkével uj vállalat alakult.

SPORT

Heti sportkrónika

A magyarok Chamonixban

Magyarország téli sportját néhány kiküldött versenyző képviseli, azt sem tudom, hány, tán öt vagy hat gyász-magyar. Szepes fivérek, Haberl, no meg Dévén Pityu és két kisérő. Nem tulozunk, ha azt állitjuk, hogy egy kiküldött 1500 francia frankba került, szóval az expedició összesen 10.000 francia frankot emésztett fel. Mindez miért történt? Nem tudták odahaza, hogy a kirándulás sportértéke semmivel egyenlő? Vagy tanulmányutra küldték a kis csoportot. Keresztény magyar hazámnak annyi felesleges pénze van, hogy tanulmányutra küldi skefelőit? A magyarok eddigi eredménye nem tul nagy. A skifutóversenyben Dévén 27. lett, a többiek még ennél is rosszabbul végeztek. Az esély nélkül kiküldöttek bizonyára jól érezték magukat, ha eredményeket nem is értek el, de legalább költségeket csináltak. A cehhet mi fizetjük. Dévén kiküldetését még megértjük, ő igazán kiváló a maga nemében; igaz, nem skifutásban inditottuk volna, mert ebben nem éri el az európai nivót, viszont más téren világhirre tett szert. Három évvel ezelőtt Harmath (MTK) eltünt a margitszigeti pályáról, néhány nappal később hulláját találták meg. Ebben Dévánnak része volt! Védtelen zsidók megöletéséhez jobban ért a MAC prónaylovagja, mint skifutáshoz. Ha az olympiádon „védtelenek gyilkolása" is versenyszám volna, ugy Dévén István indulhatna; ebben Magyarországon kivül nincsen méltó konkurrense. Egyébként pénzpocsékolásnak tartjuk a chamonixi kiküldetést, ami a többi sportágak rovására történhetett csak meg. Miután a magyar sportszövetségek nem bővelkednek anyagiakban, csakis azoknak a kiküldetése okvetlenül fontos, akiknek győzelmi vagy helyezési esélyeik vannak. Ha valaki jó keresztény és jó hazafiy, az még nem elég az olympiai kiküldetéshez. Ezen az alapon a katolikus legényegyletet kéne Párisba küldeni; a sporthoz ugyan vajmi keveset értenek, de jó keresztények. Helyes volna, ha a magyar olympikonok három szólamra begyakorolnák Erger-Bergert, azt bizonyára jobban orditanák, mint ahogyan az előirt sportgyakorlatokat fogják végezni.

Vértes Imre — vagy mi a szösz

Kevés olyan akarnokot ismertünk a magyar futballsportban, miut I. Vértes Imrét, a kis Vellist. Nagyon szeretett volna valami lenni a sportban, játszani nem tudott, tehát más módon keresett érvényesülést. Biró lett és ha nem is tartozott a legjobbak közé, elsőosztályu meccset vezetett, sőt szivesen vették Budapesten nemzetközi mérkőzésekhez is. Ez azonban nem elégitette ki wellis becsvágyát. Hirlapiró lett, hireket hozott a „Sporthirlap"-nak, megszólitott mindenkit, akitől valami pletykát várhatott. Szivesen járt a szövetségbe és hamarosan mandátumhoz jutott, a III. osztályu Kéve intézője lett. Ebben a minőségben minden közgyülés előtt a nagy egyletek ellen a kis klubok érdekeit védte. Dehogy védte, önmagát lancirozta, mert az ilyen érdekcsoportok rendszerint egy célból verődnek össze — a vezetők akarnak valamely poziciót elérni. Vértes tanácstag lett. Természeténél fogva nem tudott hallgatni, minden tárgyhoz hozzászólt, neki mindegy volt akár pro vagy kontra; beszélt és észrevették. A többi már magától jött, titkára lett az MLSz.-nek. Megjegyezzük, hogy Vértes Wellis ügyes és élelmes fiu, jó fegyelmi bizottsági tag, szorgalmas és alapos munkát végző titkár volt. Mindez nem volt elég barátunknak, célját tavaly érte el, amikor állitólagos elvbeli ellenfeleinél, a nagy egyesületeknél kapott vezetőállást. Tóth tanár távozása után őt választották meg a III. kerületi torna- és vivó-egylet futballigazgatójának. Vértes valóságban sose volt ellenfele a nagy kluboknak, az elvi harcot pusztán személyes érvényesülés céljából vezette; sportkarrierjének végcélját érte el, amikor az óbudalak „igazgatóvá" ütötték. Mint főtitkár, menazser és igazgató a kis III. kerületit kicipelte Spanyolországba, Portugáliába és Németországba. Vértes nélkül tán sose utaztak volna a Határutca kedvencei Lissabonba, Cette-be stb. Vértes jó szakosztályvezetőnek bizonyult, de nekünk mindig az motoszkált fejünkben, amikor az óbudai csapat tura jelentéseit olvastuk, hogy nem a csapat, hanem Vértes szereplése miatt rendezték az egész sportkirándulást. Ha Vértes azt irta többek között: „a francia csapat elnöke meleg szavakban üdvözölte a magyar társegyesületet, mire Vértes francíául válaszolt" ugy az egész jelentést ugyanaz a Vértes, kizárólag azért irta, hogy Budapesten ismerősök, jóbarátok hadd pukkadjanak, ő mégis francíául válaszolt. Pedig francíául nem beszél olyan folyékonyan, mint magyarul. Szóval igazgató lett — nem a Pesti Magyar Kereskedelmi Bankban, hanem az óbudai futball klubban — ami igazán nagy szó. (Állitólag ötszáz névjegyet csináltatott Vértes Imre, igazgató szöveggel). A dicsőség egy évig tartott. Most olvassuk a magyar lapokban, hogy a III. kerületi közgyülésén a hivatalos lista megbukott, Vértes tehát kibuktatták ugy eddigi tisztségéből, mint a klubban viselt összes pozicíójától. Szegény Vértes, most kezdheti előről.

A magyarok Brüsselben

Kiváncsiak az antwerpeni olympiász győztesei, hogy mit tudnak a magyarok, akiknek futballtudásáról oly sokat hallottak. E célból meghivást intézett a brüsseli labdarugószövetség egy válogatott meccs miatt az M. L. Sz.-hez. A magyar szövetség a II. osztályu válogatottakat küldi ki a próba meccsre, amely tehát nem nemzetközi mérkőzés. Bizonyára egy belga kombinált csapat ellen fognak mérkőzni a II. osztályuak. A mérkőzést február 17-én Brüsselben játszák. A II. osztálynak tréningjét Holics Ödön vezeti, a válogatott február 10-én az M. T. K. ellen próbameccset játszik és 13-án a csapat vonatra ül, hogy idejekorán érkezzék meg Brüsselbe.

Mire jó a téli pihenö?

Az osztrák bajnokság őszi fordulója december 16-án fejeződött be, a hivatalos szezón tavasszal február 17-én kezdődik. A laikus olvasó azt hinné, hogy 2 hónapi pihenőt szán a sport legnagyobb őre a játékosoknak. A szövetség feladata volna a sportszerüségre figyelni, épen az ellenkezőjét teszi az osztrák labdarugó szövetségnek cimzett asztaltársaság. A holtszezonban 4 nemzetközi meccset kötöttek le: Nürnbergben a délnémetek ellen, Génuában Italia csapatával, továbbá Zágrábban és Konstantinápolyban. Az ilyen engross utazásoknak pénzszerző céljukat nem lehet félreismerni, bármilyen együgyü maszlagot is akarnak a hivatalosok a naiv publikumnak beadni. Még egy okból rendezték a téli turákat: a szövetségi tanácstagok világot akarnak látni, ezért kell négy meccset schnellsieder tempóban lebonyolitani. Az osztrákoknál 13 játékost alig 4—5 szövetségi funktionárus kiséri el utjára. Éljen a sportszerüség, éljen a dicső szövetség!

Főszerkesztő és kiadótulajdonos:
GÖNDÖR FERENC
A szerkesztésért felelős Renger József. V., Leitgebgasse 14, I.
Szerkesztőség és kiadóhivatal V., Hamburgerstrasse 20., II/7.
Prágai szerkesztőségünk:
Praha Vinohrady Zizkova 12.

JOSEF HAJDU
BANK-, UTAZASI-IRODA
HAMBURG, Glockengiesserwall 23
Hitellevelek, átutalások, hajójegyek, kabinok; a szükséges okmányokra és azok megszerzésére levélbeli, vagy szóbeli ingyenes felvilágositások ::

Megjelent! Megjelent!
Hatvany Lajos
uj könyve
Ady világa. Isten könyve. I. Találkozás istennel. Pegasus-Verlag kiadása.

CIRCUSZ CARL HAGENBECK
Kezdete 7½ órakor Vége ½11 órakor
Renzgebäude II., Zirkusg. 44
Az uj fényes februári programm
Minden szombat, vasárnap és ünnepnap délután 3-kor nagy családi előadás lényegesen le-szállitott helyárakkal
Jegyelővétel: a Cirkuszépület nappali pénztáránál, (Tel. 46-4-77). Josef Kollernél, I., Pestalozzigasse 3 (rendes pénztári árakkal) és minden jegyirodában.

! Olcsó jó könyvek !

Ignotus, Olvasás közben (Uj folyam)	20.000
Kropatkin, Francia forradalom, 2 kötet	48.000
Marx, A tőke, 2 kötet	60.000
Gorki, A Kispolgár	3.000
Déry, Kétbangú kiáltás	5.000
Kassák, Uj művészek könyve	20.000
Tagore, Nacionalizmus	5.000
Dostojevskij, A fölnquisitor	3.000
Sinkó Ervin, A szenvedő Isten	25.000
Gogol, Egy őrült emlékiratai (Amatőr kiadás)	50.000
Ormos, Mi okozta Magyarország felbomlását?	8.000
Boudelaire, Fleurs du Mal	40.000
Ovidius, A szerelem művészete	70.000
Longusz, Daphnis és Chloé	40.000
Szép Ernő, Szegény, grófnővel álmodott	40.000
Cervantes, A felszarvazott aggastyán	4.000
Szép Ernő, Két felől angyal	6.000
Mann, Pippo Mauno	4.000
Hatvani, A vén korcsmáros	6.000
Marx és Engels levelei	20.000

A könyvekért járó összegek, valutára átszámitva, a rendeléssel és 20%-os postaköltséggel együtt ajánlott levélben küldendők be.
Glöckner Endre
Wien, XVIII., Gentzgasse 7

(* Perzsa-szönyegek
Nagy választék mindennemü legfinomabb szönyegekben — Közvetlen behozatal Perzsiából — Saját gyártmány
A. Novzari, I. kerület, Operngasse 14. sz.

Grand Szanatórium és Vizgyógyintézet
Bratislava, Mély-ut
Elsőrendü diagnosztikus. diétás, fizikaterapiás intézet bél- és idegbetegeknek, sebészet, szülészet, nőgyógyászat, testegyenés szet, szem-, orr-, fül- és bőrgyógyászat.
Röntgenkezelés ★ Vegyi laboratórium
Napi pausálár 55 K-tól
Szülési pausálár (8 nap) 1100 kor.-tól 1800 kor.-ig
Szabad orvosválasztás

EGY 23 ÉVES
csak magyarul tudó leány alkalmazást keres. Csakis feltétlen szolid helyen. Ért magyar irodai-munkához gépiráshoz, mindenféle kézi- és házi munkához és főzéshez.
Szives megkeresések: „Kecskeméti" jelige alatt a kiadóba.

Párisban
»Az Ember« képviselője
Georges Bölöni
5 Rue Rameau Paris 2-na
Minden magyar könyv és gazdag tartalmu olcsó naptárak kaphatók

Anna bár (I. Annagasse 12) MAGYAROK TALÁLKOZÓHELYE * ELSÖRANGU ITALOK * MINDEN ESTE LAUFER-GIBISCH MÜVESZ DUO * (AZ ITALOK RENDELÉSE NEM KÖTELEZŐ)

Jumperek, bluzok, kötött mellények, ruhák, selyemtrikók, minden szinben, kizárólag saját gyártmányok, 130.000 koronától feljebb — Engros árak! — Detailban is! S. RADOSCHITZKY II. Blumauergasse 1, a Bayerischer Hoffal szemben

„Az Ember" terjesztését Glöckner Endre (für Wien, XVIII., Gentzgasse 7) intézi. Minden a kiadóhivatalnak szánt küldeményt erre a cimre kérünk.
„RING", Druck- u. Verlags-Gesellschaft nyomása Wien, XII., Ruckergasse 12. Telephon: 82-3-13.